

Älvborgarna

NR 1 • 2017

Orosmoln på himlen – Hemvärnet är berett...

- FömedC – ny bredd
- Från KA till Amf – läsvärd bok
- Raoul Wallenberg – nya fakta
- Trots prat – NATO rustar i Europa
- Nya sektioner i Garnisonssällskapet
- 7,5 cm fältkanon m/02 – fortfarande i tjänst

ÅTER ETT HÄNDELSERIKT HALVÅR

Utöver den "ordinarie verksamheten" som jag återkommer till nedan är det utan tvekan förberedelserna för övning Aurora 17 som har stått i fokus under våren. Det framgår med all önskvärd tydlighet att det är länge sedan (Orkan 1993) som Försvarsmakten genomförde en övning av den här digniteten. Många gamla lärdomar skall väckas till liv samtidigt som nya moment i form av utländskt deltagande har tillkommit. Det råder dock ingen som helst tvekan om att övningsförberedelserna har haft den av ÖB önskade effekten, en ökad fokusering på insatsorganisationen under devisen "Operativ effekt nu".

Besök av Försvarsberedningen. Tommy Åkesson i främre raden. Bild M Löfström.

Bilden av vad övningen kommer att innebära för oss har klarnat betydligt sedan jag skrev i förra numret av Älvsborgarna. Inom ramen för det så kallade Vårdlandsstödsmomentet, för vilket FömedC är övningsledare, kommer garnisonsstaben, hela 41. och 43. Hvbat samt huvuddelen av 44. Hvbat att engageras i Göteborgsområdet. CBRN-plutonen kommer att genomföra en särskild övning under ledning av SkyddC, medan övriga förbandsdelar kommer att i huvudsak öva skydd och bevakning. Förutom övningarna inom ramen för VLS kommer 42. Hvbat att öva skydd av flygbas på Sätenäs och HV-undkompaniet skydd av marint basområde i Blekinge. 1. Sjukhuskompaniet kommer att gruppera och öva i Visby samtidigt som vi naturligtvis även svarar för

försvarsmedicinska övningsmoment både i Mälardalen och på Gotland. En riktig kraftanstängning men samtidigt en välkommen katalysator i att ställa om insatsorganisationen mot det nationella försvaret.

På temat operativ effekt och återskapande av totalförsvaret vill jag även framhålla den regionala ledningsträningövnningen som genomfördes på Kärningberget i början av maj. Den två dagar långa övningen planerades under gemensam ledning av Länsstyrelsen och Militärregion Väst med deltagande i arbetsgruppen från ett stort antal myndigheter och organisationer med uppgifter inom totalförsvaret. Övningen vände sig till de högsta cheferna i respektive organisation och syftade till att klargöra roller och uppgifter i ett antal

typsituationer i olika konfliktnivåer. Det är ingen tvekan om att övningen innebar ett ordentligt kliv framåt i byggandet av det nya totalförsvaret och jag hoppas kunna återkomma framöver med information om hur vi bygger vidare.

Ett annat tecken på ett till synes nyvaknat intresse för försvarsfrågor i allmänhet och Göteborgs betydelse i synnerhet är en strid ström av politikerbesök till garnisonen under våren.

Försvarspolitikerna från flera riksdagspartier, inklusive försvarsminister och ordförande i Försvarsberedningen, har besökt oss under våren. Insikten om betydelsen som hamnen har för hela rikets försörjning har tydligt uppmärksammats på central nivå.

I början av juni genomförde hela försvarsberedningen ett besök i Göteborg där de fick en god bild av förutsätt-

ningar, utmaningar och möjligheter när det gäller försvaret av regionen. Programmet omfattade besök inne på länsstyrelsen, båttur i hamnen samt besök vid garnisonen med föredragningar av länsstyrelsen, Västra Götalandsregionen, MRV, Göteborgs Garnison, Polisregion Väst, Göteborgs Stad samt Göteborgs Hamn. Det är naturligtvis tidigt i beredningens arbete men det är ingen tvekan om att besöket på ett mycket tydligt sätt visade såväl på

” Det nya arbetssättet har inneburit ett lyft för både den dagliga verksamheten och för förmågan att fortsatt utveckla kompanierna både materiellt och personellt.

betydelsen av regionen ur ett nationellt perspektiv samt på behovet av att stärka förmågan att försvara densamma. Jag tror att vi kan se framtiden an med tillförsikt!

Så några ord om det "dagliga jobbet" under våren som gått. Verksamheten i form av exempelvis förbands- och befattningsövningar vid Älvsborgsgruppen och test- och

utbildningsverksamheten i Linköping har bedrivits med sedvanligt goda resultat.

Arbetet med att stärka insatsförmågan vid garnisonsstaben fortsätter med såväl ytterligare förfining av mobiliserings- och insatsplaner som praktisk övning i samband med hemvärnsövningar.

Även utbildning och övning på det försvarsmedicinska området har fungerat mycket väl, med kanske lite lägre intensitet än normalt. Detta dels med anledning av att viss verksamhet ställts in till förmån för Aurora, dels med anledning av arbetet med att omorganisera FömedE. Den nya organisationen, som skall verka från halvårsskiftet, har enligt min mening betydligt bättre förutsättningar att möta de nya krav som ställs på oss inom ramen för återtagen nationell försvarsförmåga.

Även utvecklingen av våra två sjukhuskompanier har tagit stora steg framåt. Den sammanslagna produktionsorganisationen "Fältsjukhuset" bestående av kontinuerligt tjänstgörande personal från bägge kompanierna har fallit mycket väl ut. Det nya arbetssättet har inneburit ett lyft för både den dagliga verksamheten och för förmågan att fortsatt utveckla kompanierna både materiellt och personellt. Tydliga framdrivningsplaner med prioriteringar och målsättningar har skapats i nära samverkan med de instanser som har att driva frågorna på central nivå. Det ser riktigt bra ut!

Avslutningsvis vill jag tacka alla medarbetare för gedigna insatser under våren och uttrycka en förhoppning om en lång, varm och vilsam semester! Alla kommer att behövas i utvilat skick inför hösten aktiviteter där vi alla tillsammans skall bidra till att öka vår operativa effekt!

**ÖVERSTE PETER ADOLFSSON
CHEF FÖRSVARSMEDICINCENTRUM
OCH GÖTEBORGS GARNISON**

Årets korum på Känsö hölls inne i Östra magasinet. Bild Jan Berner.

ÄLVSBOGARNNA är ett samarbete mellan Göteborgs garnison/Försvarsmakten, Älvsborgsgruppen/Försvarsmakten (kontaktperson Hanseman Samuelsson, 031-69 21 82), Kunglig Älvsborgs Regementes Kamratförening (kontaktperson Lars Rehn, 033-41 49 43) och Göteborgs Garnisons kamratförening (kontaktperson Kaj Modig, 0708-26 54 80). Vidare medverkar traditionsföreningarna genom FVMA (kontaktperson Torgny Allvin, 0722-11 60 90). Redaktör är Peter Andersson/Erik Pousar/Peter Jacobsson, Göteborgs Garnison, Box 5155, 426 05, V Frölunda. Ansvarig utgivare är Svante Bergh.

Tidningen är politiskt oberoende och dess vision syftar till att verka för att ena och stärka måluppfyllelsen i Göteborgs garnison och dess kamratföreningar. Vidare skall Älvsborgarna öka omvärldens kunskap om Garnisonen dess enheter och deras uppdrag.

Layout: Sandstens 2017. Tryckt inom EU av Sandstens Tryckeri AB 2017.

Tidningen stöds av Föreningen för Göteborgs Försvär.

Omslagsbilden vill illustrera ett i fjärran hotande obekant hot som vaksamt iakttas av svenska soldater. Foto Pierre Alpstranden.

Äldre utgåvor av tidningen f n i cccs.nu/Arkiv/

Fientliga sabotageförband har siktats nära Hagshults flygbas. Åt Säkerhetskompani sju uppdras att gruppera för att indikera och identifiera säkerhetshotande verksamhet.

Säkkomp Sjö skyddar flygbas i Småland

Mitt i operationsområdet befinner sig kompaniets ledningsplats, där stab- och trossplutonen agerar närskydd samt betjänar ledningsplatsen. Plutonen skall omgruppera var 12:e timme som försvärande åtgärd mot upptäckt och fientlig bekämpning. Soldaterna jobbar med upprättande av ledningsplats, maskering av fordon samt skydd av ledningsplatsen. Under tiden söker plutonsledningen lämpliga platser för poster. På postplatserna skall värn grävas och bemannas dygnet runt, eller i alla fall tolv timmar, tills det blir dags för nästa grupperingsplats.

Säkerhetskompani sjös stab- och trosspluton bedriver alltså grupperingsövning. För första gången försöker plutonen "testtrycka" de system och den personal som står till förfogande. Den huvudsakliga ledningsplatsen är en lastbil med en ledningscontainer, en av väldigt få i Försvarmakten. Det har tagit ett antal år, och många vändor på både reparation och kontroll innan den blivit fullständigt funktionsduglig och just på den här övningen ska den användas som ledningsplats första gången. Under övningen finns en spelad kompaniledning, som ger order via radio. Utrymmet i ledningscontainern bemannas av plutonsledningen och en signalist.

Värnen som bemannas skall givetvis inte synas från farligt håll (utåt från ledningsplatsen), kunna fungera som skydd, men även möjliggöra att soldaterna tar sig mellan värn och ledningsplats relativt osynligt. Det är mycket att tänka på, för att inte tala om den stora mängd jord som måste tas upp ur marken.

Containern är praktiskt inredd

Då plutonen omgrupperat börjar det hända saker i skogen. Uniformerade personer syns vid ett flertal tillfällen smyga i närheten. Det mest iögonfallande tillfället var då en av soldaterna ur stab- och trossplutonen beger sig en bit bort från sin post för att göra en nummer två. Plötsligt står soldaten öga mot öga med en fiende. Ingen skottlossning sker utan båda hastar från platsen för att söka skydd. Rapporteringen över radio var underhållande och bjöd på många skratt.

Klar för strid – beredd på urdragnin

Plutonchefen rapporterar varje gång posterna sett fientlig trupp, och anhåller till högre chef om att få omgruppera. Lustigt nog (det är ju lämpligt att smyga från platsen så får fienderna ge sig i kast med att leta reda på förbandet igen) så får plutonchefen som svar: "Nej. Försvara tagen terräng!" Alla på plutonen är underrättade om vad som skett, soldaterna börjar förbereda sig och, om det går riktigt illa, att överge ledningsplatsen och fly till fots. Stridspackningar packas till så kallade "grabbags" – lätta ryggsäckar som innehåller bara det allra nödvändigaste för att klara av att springa länge och bibehålla ett relativt gott stridsvärde, t.ex. extra vatten, lite nödproviant, ett par torra strumpor och något som skyddar mot regn. I ryggsäcken förvaras också all känslig, d.v.s. hemlig mtrl under omgrupperingen. Sådant får inte falla i fiendens händer!

En förberedd stridsställning med kulspruta, vatten, liggunderlag som skydd mot underlaget, en stor sten som värn samt två stycken dragutlösta försvarsladdningar för att bättra på

den knappa eldförmågan som stridsparet i posten förfogar över.

Överfallet

Mitt i skymningen, utan varken var dager eller natt, anfölls ledningsplatsen. Från två riktningar – kraftig eld från ett håll, från ett annat fientlig trupp som avancerar raskt genom skogen under närmast konstant eldgivning. Posterna besvarar elden, skjuter på de spöklika skuggorna som kommer mot dem. Försvarsladdningar som finns apterade utlöses. Lika hastigt som det började är det över, sabotageförbandet när de stridsställningar som finns och flankerar dem. De som sitter i ledningscontainern rensar all information som finns där, packar ner den känsliga mtrl som inte får tas av fienden och flyr från ledningsplatsen genom att skjuta sig ut genom fienden. Plutonchefen har modigt och raskt gett sig ut för att leda striden på utsidan, medan ställföreträdaren och signalisten är de som städar upp informationen.

Hur det skulle ha gått i verkligheten är svårt att bedöma. Å ena sidan kände sig plutonschefen nöjd med de försvarsförberedelser som gjordes, med värn, kulsprutor och försvarsladdningar, å andra sidan var de anfallande många fler och anföll med stor aggressivitet och hastighet.

Plutonchefens kommentarer

Hur länge har du jobbat vid plutonen, Daniel?

– Oj, nu ska vi se... Drygt fyra år blir det, sen 2013.

Vilka är de stora utmaningarna som chef vid den här typen av förband?
– De är att det är så otroligt mycket att

Ett bra värn är som alltid soldatens bästa vän

hålla efter. Väldigt mycket mtrl och så många olika system som man måste hålla reda på och förstå. Vi har exempelvis ledningssystem, sambandssystem, krypto-mtrl med mera. Även olika fordon, dieseltankar, elverk och så vidare.

Vilka är fördelarna med en container som ledningsplats istället för att leda från en buske eller tält?

– För det första är man skyddad, containern är ju splitterskyddad. Alla systemen är redan upprättade i containern, i princip är det bara att dra i handbromsen och starta elverket så är man igång. Om man grupperar i till exempel ett tält så tar det ett tag innan man fått allt på plats, elverk, sambandssystem och antenner. Den största fördelen kanske är den att det är en bekväm

ledningsplats, det finns ljus, värme, ordentliga stolar. Man är helt opåverkad av väder. Det är lätt att fokusera på själva ledningen istället för att hantera miljö, väder och vind.

Vilka är nästa utmaning för plutonen?
– Den stora utmaningen, som på så många andra förband, är materielsituationen. Vi har brister i förbandets transportförmåga, då tänker jag i första hand på lastbilar, vilka vi saknar. Även sådant som till exempel sambandssystem, tillbehör till sambandssystem saknas. IT-mtrl är också eftersatt.

Löser ni uppgift trots läget med mtrl?
– Ja, vi har en god stämning på plutonen. Vi har kompetenta soldater som hanterar bristerna i mtrl med uppfinningsrikedom och framåtanda.

**DANIEL LANDGREN
PLUTONCHEF STAB- OCH
TROSSPLUTONEN**

Bekanta dig med våra föregångare

Om inte Försvarmakten som myndighet bryr sig om landets militärkulturhistoria så är det svårt att förvänta sig att någon annan skall göra det. Fast som en konsekvens av detta tänkande stödjer Göteborgs garnison ett antal militärkulturhistoriska föreningar, vilka bidrar till att levandegöra såväl vår nationella som lokala historia. Formerna för detta stöd regleras i de avtal som på årsbasis ingås mellan garnisonschefen och föreningarna. I dessa regleras bland annat vad föreningarna skall göra som motprestation till erhållet stöd.

Som en konsekvens av att 2017 inte bjuder på något större event av typen Garnisonens dag så har de fyra föreningar som levandegör 1600-, 1700- och tidigt 1800-tal givits i uppgift att erbjuda intresserade att ta del av deras kunskaper och provskjuta deras vapen i samband ett antal öppna mässkvällar. Prov och försök som gjorts under våren har fallit väl ut och ytterligare tillfällen är inplanerade till höstsäsongens fyra första mässkvällar.

På bilderna ser vi hur intresserade från 1. sjukhuskompaniet provskjuter en äkta flintlåmsköt från tidigt 1700-tal.

Lite krut på fångpannan...

Rökfritt krut var inte uppfunnet på 1700-talet

ERIK POUSAR

Kalendarium hösten 2017

När	Vad	Anm
17-aug	Torpafton, Laddatorpet I 15	
23-aug	Öppen mäss i GBG, grillkväll, försvarsafton med föredrag	GSGBG
31-aug	Föredrag av Johan Wiktorin, KKrvA; utv i Östersjöområdet, mässen I 15	
06-sep	Öppen mäss i GBG, föredrag	ROSIG
20-sep	Öppen mäss i GBG, föredrag	NOAK
28-sep	Föredrag mässen I 15	
27-sep	Öppen mäss i GBG, Efter Aurora 17...	
04-okt	Öppen mäss i GBG, föredrag	SFRO
07-okt	Regementsmarschen, start Fristad folkhögskola, mål Laddatorpet	
18-okt	Öppen mäss i GBG, föredrag artilleriets framtid	FVMA höstmöte
21-okt	Höstmiddag I 15 mäss	
15-nov	Öppen mäss i GBG, föredrag och höstärta. Mässen julpyntas	GBG KF årsmöte
29-nov	Öppen mäss i GBG, Hv jultallrik	Hv
30-nov	Föredrag mässen I 15	
01-dec	Öppen mäss i GBG (fredag), Hv jultallrik	Hv
06-dec	Öppen mäss i GBG, Hv jultallrik. Barbara. Föredrag Luftvärnets framtid	Lv 6 KF
13-dec	Öppen mäss i GBG, Hv jultallrik	Hv
14-dec	Lilla Jul mässen I 15	
Var	Verksamhet i Borås • www.kamrati15.se Verksamhet i Göteborg på Garnisonsmässen • www.gsgbg.se • Facebook: GSGBG mässen	

Natalie och Charlie, båda från 1. Sjukhuskompaniet och medlemmar i sällskapets soldatsektion, tar här emot ett par törstiga karoliner som just anlänt från Poltava

ÖKAD TILLGÄNGLIGHET TILL MÄSSEN

Frivillighet i kombination med kontinuerligt förändrade förutsättningar leder till att utvecklingen ibland går med mynstret. Sett över en längre tid kan utvecklingen likväl bli omfattande. Garnisonsmässen är ett bra exempel på detta.

Under våren har ytterligare steg tagits och förutsättningarna för att öka tillgängligheten till mässen är nu på plats. Siktet är nu inställt på att det skall finnas två behörighetsnivåer att öppna och driva mässen. Lite förenklat kan de liknas vid körkort för lastbil, respektive personbil. Skillnaden är att de relativt få med "lastbilskörkort" har tillgång till hela baren och till denna knutna lagerlokaler. "Personbilskörkortet" ger tillgång till en begränsad del av baren och bygger att Swish utnyttjas som betalningssystem.

Förhoppningen är att ett betydande antal baransvariga skall ha den senare behörigheten och att en nyttjandegraden kan ökas ytterligare.

Under våren har den första försökskursen genomförts och Garnisonssällskapet har nu ett antal medlemmar som är på väg att erhålla "lastbilskörkort". Under hösten kommer ytterligare utbildningstillfällen att genomföras. Rekrytering av intresserade kommer ske via de undersektioner som sällskapet har sedan de nya stadgarna trädde i kraft vid senaste årsskiftet.

ERIK POUSAR

**DITT LOKALA ALTERNATIV
TILL BENSINJÄTTARNA.**

På Paroy är vi inte som de stora bensinbolagen. Tvärtom. När de lägger ner sina stationer i Sjuhärad, ser vi till att våra kunder kan tanka där de bor. Sedan förra året finns vi även i stan (Lusharpan). Välkommen till Borås mest lokala tankstation för bensin, diesel och fordonsgas.

**PAROYKORT FÖR FÖRETAG
OCH PRIVATPERSONER.**

PAROY
033-425 000 www.paroyn.se

SURPLUSBUY

MILITÄRT ÖVERSKOTT

MILITÄRARTIKLAR

OUTDOOR

JAKT

FISKE

WWW.SURPLUSBUY.SE
GETÄNGSVÄGEN 38
504 68 BORÅS
033-133201

ÖPPEN MÄSSVERKSAMHET

Öppna mässkvällar har genomförts sedan hösten 2013. Efter samgåendet med Garnisonssällskapet vid årsskiftet har beslut tagits att Göteborgs garnisons Kamratförening som numera är en av flera sektioner i Garnisonssällskapet skall vara sammanhållande för verksamheten. Liksom tidigare har Göteborgs reservofficersföreningar en mycket viktig roll att fylla.

Kamratföreningen arrangerar ett föredrag kopplat till Öppen mäss vår och höst. Detta görs samordnat med höstmötet och vårmötet vars deltagare därmed utgör bottenplatta till de aktuella mässkvällarna.

Ett av vårens mest uppskattade föredrag var det som Kaj Modig höll om sin tid på spaningsfartyget Orion. För dem som missade detta har Kaj skrivit en sammanfattning som du kan läsa på sid 30.

Vad gäller de båda karolinerna som vi träffade i baren tidigare på kvällen, så visade det sig att de inte alls kom

Karolinerna bereättade om soldatlivet och uniformer på 1700-talet

från Poltava utan representerade KERC – Kongliga Elfsborghs Regementets Caroliner – en högst aktiv traditionsförening. Inte nog med att de hanterade böss-exercisen med flintläsgevär för oss, de gav också en synnerligen lärorik föreläsning om karolinernas liv

och utrustning. Uniformen var minnsann minst lika genomtänkt och praktisk som dagens m/90 fast efter dåtidens mått. Men idag finns de på Facebook under kerc.

RED.

Ett glatt gäng vid starten

FömedC på Göteborgsvarvet

FömedC stod som sammanhållande arrangör för Försvarsmaktsmästerskap "Långlopp löpning" som genomfördes i samband med Göteborgsvarvet lördag 2017-05-20. Det är världens största halvmaran med över 60.000 anmälda löpare. 91 tjejer och 465 killar från hela Försvarsmakten kom till start i FM-mästerskapet. Man tävlar i lag om tre och lagets sammanlagda tid räknas.

För att lotsa ut alla löpare till och från Slottsskogen ställde bilkarister från Elfsborgsgruppen upp med chaufförer och FömedC vill på detta sätt tacka för fina insatser.

Vid Slottsskogen hade FM HRC en evenemangsyta för att ha en mottagning för våra löpare. Där kunde deltagarna fika, byta om och lämna väskor med ombyte. Utanför fanns ett FM-tält där allmänheten kunde ställa frågor om vår verksamhet.

Försvarsmakten startade i grupp 8 kl 13.56. Samtidigt med starten fick deltagarna en hälsning och en överflygning från Flygvapnet i form av sex SK60, två JAS och en Herkules. Detta var mycket uppskattat!

Segrade i herrklassen gjorde Helikopterflottiljen med tiden 4.11.06 och FömedC kom på sjätte plats av 146 lag. I damklassen var det två lag från F7 som delade de första två platserna. Snabbaste militär var Kenny Mejer, bara 10 minuter efter bästa svensk i elitklassen. Snabbaste dam var Emma Bratt, F7.

FömedC kommer att arrangera FM-mästerskap på Göteborgsvarvet även nästa år.

**TEXT OCH BILD ELISABETH STÅHL
FRISKVÅRDSLEDARE VID FÖMEDC**

Snacka om hejarklack. Men så vann Hkpflj också!

Försvarsgrensavdelningen vid Försvarsmedicinska Enheten (FömedE)

För drygt ett år sedan initierades ett organisationsförändringsarbete på den försvarsmedicinska enheten (FömedE) vid Försvarsmedicincentrum (FömedC).

Bakgrunden till initieringen är Försvarsmaktens målbild för 2025, där syftet är en tydligare inriktning mot nationellt försvar med krigsförbandens ökning av operativ förmåga som mål. En del i denna inriktning är den så kallade fokusförflyttningen som innebär att mer kraft ska läggas på träning och övning samt att antalet centrala kurser ska minskas. Vidare har uppgifterna till HKV PROD FLOGFÖMED förändrats till att bland annat omfatta planeringsstyrning av samtliga verksamhetsutövare inom delfunktionen försvarsmedicin. Sammantaget har detta inneburit att C HKV PROD FLOGFÖMED och C FömedC beslutat att FömedE tydligare ska inriktas mot ett funktionscentrum, istället för dagens kompetenscentrum, till stöd för C HKV PROD FLOGFÖMED avseende styrning av delfunktionen Försvarsmedicin.

” Bakgrunden till initieringen är Försvarsmaktens målbild för 2025, där syftet är en tydligare inriktning mot nationellt försvar med krigsförbandens ökning av operativ förmåga som mål.

Som ledstång i organisationsförändringsarbetet har varit, är – både nu och i framtiden – uppgiften till FömedE att tillgodose rätt försvarsmedicinsk förmåga på rätt ställe inom Försvarsmakten. Denna övergripande uppgift mynnar ut i deluppgifter såsom att rekrytera till och bemanna insatsorganisationen, ansvara för den medicinska verksamhetsledningen inom Försvarsmakten, ansvara för och inrikta utbildning, övning och träning av den försvarsmedicinska förmågan samt ansvara för förmågeutveckling inom det försvarsmedicinska området.

Ny indelning vid FömedE

Ur ovanstående deluppgifter emanerar den nya organisationen, som formellt börjar gälla 2017-07-01, i chef FömedE,

stab, utbildningsavdelning, utvecklingsavdelning, bemanningsavdelning och slutligen en försvarsgrensavdelning. Försvarsgrensavdelningen utgörs i grunden av den nu existerande Flyg- och Marinmedicinska avdelningen med två sektioner i Linköping och två sektioner i Göteborg som efter sommaren utökas med en armémedicinsk sektion och en medicinsk verksamhetsledningssektion. För de ursprungliga fyra sektionerna innebär det inga personella förändringar avseende befattningar (förutom en) medan skapandet av de två nya sektionerna är en sammanslagning av befattningar från ledningsavdelningen, preventivmedicinavdelningen, materielutvecklingsavdelningen och sjukvårdsledningsavdelningen. Ett av syftena med skapandet av Försvarsgrensavdelningen är att, förutom lösa de uppgifter avdelningen åläggs genom årliga verksamhetsuppdrag (VU), skapa ytterligare kraft för att kunna

kravställa, följa upp och utvärdera försvarsgrenarnas försvarsmedicinska förmåga vid insats samt inrikta och evaluera försvarsgrenarnas försvarsmedicinska förmåga vid förmågebyggande och vidmakthållande övningar.

Vidare ska försvarsgrensavdelningen även sammanhålla och inrikta Försvarsmaktens medicinska verksamhetsledning och medicinsk underrättelsejänst.

Avdelningens olika sektioner

Den nya avdelningen består av sex sektioner; armémedicinsk sektion (ArmémedS), marinmedicinsk sektion (MarinmedS), flygmedicinsk sektion (FlygmedS), medicinsk verksamhetsledningssektion (MedVhS), medicinsk undersökningssektion (MedUS), utbildningssektion (UtbS) samt tandläkare, som bland annat är FM förtroendetandläkare och stödjer FM med odontologisk kompetens för att säkerställa en god tandhälsa i FM, samt en medicinsk sekreterare som administrativt stöd till avdelningen. De

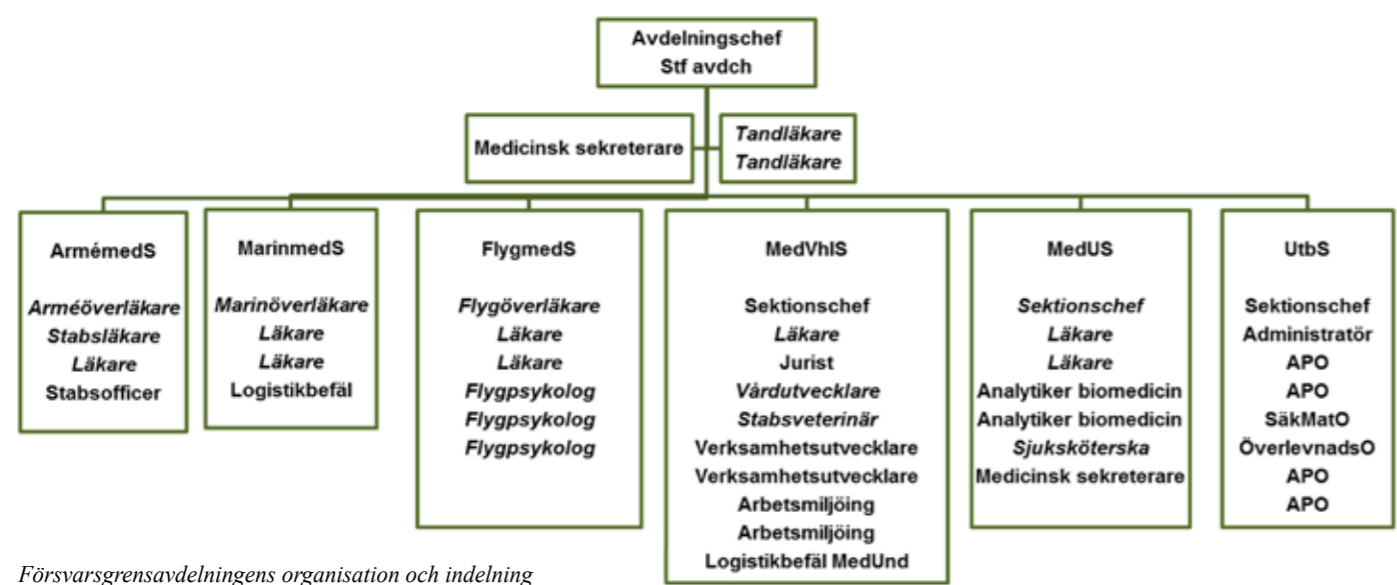
Gunnar Hafvenstein

tre först nämnda sektionerna leds av respektive försvarsgrensöverläkare och ansvarar ur ett försvarsmedicinskt förhållningssätt för de tre försvarsgrenarna, dess sjukvårdsförband samt de försvarsmaktgemensamma operativa sjukvårdsförbanden.

Uppgifter, ny inriktning och försvarsgrenskopplingen

MedUS i Linköping genomför antagningsundersökningar för blivande flygande personal men även militär flygläkarutbildning, flygfysiologiutbildning, expertstöd till externa aktörer. Vidare deltar sektionen i internationella nätverk avseende forskning, utveckling, utbildning, medicinsk utbildning och övervakning i exempelvis Dynamisk Flygsimulator (DFS), undertryckskammare (UKAM), övertryckskammare (ÖKAM) för Försvarsmakten samt stödjer externa kunder via Qinetiq. Utöver dessa uppgifter så stödjer MedUS i UtbS verksamhet som innebär utbildningar och övningar inom Människan i flygande system (MIFS). UtbS genomför, förutom deltagandet i MedUS ovan nämnda verksamhet, utbildning, träning och övning för flygande besättningar i nödsituationer såsom bland annat utrymning efter landning i vatten, landning med fallskärm efter utskjutning samt överlevnadsutbildning i varierande klimat och terräng med mera.

forts. sid.9

Försvarsgrensavdelningens organisation och indelning

Uppgiften för MedVhIS är i huvudsak att stödja FM Vårdgivare (VG) och de medicinska verksamhetscheferna i Försvarsmakten. Detta innebär att stödja HKV i utveckling och kvalitets-säkring av FM försvarsmedicinska verksamhet samt att leda den försvarsmedicinska verksamhetsledningen i FM (exempelvis centrala rutiner och avvikelshantering) och att leda VG egenkontroll. Vidare genomför sektionen utbildningar för verksamhetschefer och försvarsmedicinsk personal i lednings- och kvalitetssystem samt patientsäkerhet och vidmakthåller de tre försvarsmedicinska processerna (Medicinsk underrättelsetjänst, Preventiv medicin samt Medicinskt omhändertagande och rehabilitering).

Avdelningens tre återstående avdelningar, ArmémedS, MarinmedS och FlygmedS, genomför sin huvudsakliga verksamhet i form av stöd till respektive försvarsgren vid insats och förmågebyggande. Den förtydligande kopplingen och likriktningen mellan sektionerna ligger i att Armé-, Marin- och Flygöverläkarna utgör försvarsmedicinsk ledningskompetens/rådgivare till respektive Försvarsgrenschefer, stödjer Insatsstaben och Stridsskolorna vid utvecklingen av insatsförbandens försvarsmedicinska förmågor, leds försvarsmedicinskt av chefen för Försvarsmedicin (C HKV PROD FLOGFÖMED) samt genomför som första instans granskning och handläggning av överklaganden och dispensärenden för

insatsförbanden. Vidare stödjer sektionerna i respektive försvarsgrens säkerhetsarbete och säkerställande av regelverksmässig uppföljning samt stödjer med specifik medicinsk kompetens i tillbudsutredningar. Utöver detta fokuserar FlygmedS även på förebyggande och efterhjälpande hos FM flygande personal och deras psykiska prestationsförmåga vid tillbud och haverier.

Avdelningens ovan nämnda uppgifter är ett axplock ur den totala uppgiftsfloran men visar på inriktningen som syftar till att bidra till Försvarsmaktens ökning av operativ effekt och vägen till FM 2025.

**ÖVLT GUNNAR HAFVENSTEIN
CHEF FÖRSVARSGRENSAVDELNINGEN**

Kursen 48H är en pröva-på-kurs som riktar sig till hälso- och sjukvårdspersonal som är intresserade av Försvarsmakten och vill få en inblick i hur vi arbetar med hälso- och sjukvård. Kursen var den tolfte i ordningen och genomfördes den 21-23 april på Göteborgs Garnison.

Tack Hemvärdet!

Ännu en pröva på-helg 48 H är genomförd. Ett spännande moment var uppvisning av eldöverfall och TOS, taktiskt omhändertagande av skadad. Hemvärdet, närmare bestämt Carlstens insatskompani från Skärgårdsbataljonen och Första insatskompaniet från Göteborg Södra bistod med uppvisningen. FömedC tackar Hemvärdet för stödet och en väl genomförd demonstration!

**MARIA LÖFSTRÖM
BEMANNINGSAVDELNINGEN, FÖMEDC**

En grupp från Skärgårdsbataljonen visade upp sin förmåga

Ledningsträningssövning i multinationell miljö

CJSE, Combined Joint Staff Exercise, är en årligt återkommande ledningsträningssövning som genomförs i samarbete mellan Försvarsmakten och Försvarshögskolan. Totalt 1.200 personer från 24 olika länder deltog i den största stabsövningen som Försvarsmakten genomför i år.

Katarina Blomdahl är operationssjuksköterska vid Första sjukhuskompaniet på Fältsjukhuset. Hon har bla tjänstgjort vid insatser i Afghanistan och Mali.

Övningen genomfördes under tio dagar i april där de olika försvarsgrenarna deltog – Sjöstridsskolan i Karlskrona, Luftstridsskolan i Uppsala och Ledningsregementet i Enköping. Även olika myndigheter och samhällsfunktioner ingick i övningen. Syftet med övningen är att förbereda enskilda deltagare att ingå i en multinationell stab.

Katarina Blomdahl är operationssjuksköterska vid Fältsjukhuset och var med i övningen för första gången. Hon var placerad i staben på G4 i LCC, Land Component Command, i Enköping tillsammans med två andra sjuksköterskor. Uppgiften var att leda och styra det medicinska arbetet. Det innebar bland annat att samla information, bearbeta och rapportera, planera och fördela resurser, transporter och inte minst att samverka.

– Det var jätteroligt att få delta och jag kan absolut tänka mig att göra det igen, säger Katarina. Man fick en förståelse för att en händelse kan komma att involvera flera funktioner samt staber, så det blev mycket samarbete.

I staben fanns flera nationaliteter och det gemensamma språket var engelska. Med gemensamma rutiner och mallar underlättades arbetet.

– Det är mycket förkortningar och engelskan gjorde det inte lättare men alla var hjälpsamma, säger Katarina. Jag tjänstgjorde med en dansk chefs- och operationssjuksköterska som givmilt delade med sig av sin kunskap och erfarenhet.

Katarina har tjänstgjort i Mali vid två insatser i FN-insatsen MINUSMA som består av truppbidrag från ett flertal nationer. Hon var bland annat med och upprättande sjukhuset på Camp Nobel.

– Jag har fått en mycket större förståelse för hur stabsarbetet fungerar och hur vi som svensk enhet jackar in i en större enhet, säger Katarina.

**MARIA LÖFSTRÖM
BEMANNINGSAVDELNINGEN, FÖMEDC**

Jobben som dom syns i mobilen

LEDIGA TJÄNSTER I FÖRSVARSMAKTEN

Försvarsmakten erbjuder många möjligheter. Det finns tre huvudinriktningar att välja mellan – soldat/sjöman, officerare/reservofficer och civil tjänst. Inom varje inriktning finns det flera olika vägar. Det går också att kombinera en militär tjänst med en annan sysselsättning.

SÖK EFTER YRKESKATEGORI PÅ LEDIGA TJÄNSTER

Nu kan du enkelt filtrera din sökning på hemsidan utifrån yrkesområde, arbetsort eller förband/omfattning. Gå in på jobb.forsvarsmakten.se/sv/lediga-tjanster/ för att hålla dig uppdaterad.

SKAPA DIN PROFIL PÅ MITT FÖRSVARSMAKTEN

Mitt Försvarsmakten är dina egna sidor där du kan få information som passar dig utifrån din profil. Informationen handlar om vad Försvarsmakten gör och vilka möjligheter till utbildning och jobb det finns. Du förbinder dig inte till något genom att ansluta dig.

Skapa din profil på hemsidan jobb.forsvarsmakten.se/sv/vagen-in/mit-forsvarsmakten/

Du får förslag på utbildningar och tjänster utifrån din profil.

SYLF, Sveriges yngre läkares förening sände journalisten Nike Halvardsson till FömedC för att träffa tre underläkare som fokuserat på trauma (livshotande skador) i sin specialisttjänstgöring. Texten är publicerad i SYLF:s medlemstidning Moderna Läkare nr 3 2017.

Civil/militär ST i Göteborg

Efter en kvart på 11:ans spårvagn mot Saltholmen, en kort promenadsträcka och ett uppvisande av mitt pass körs jag upp till den på en höjd belägna övningsplatsen. Där träffar jag Kali, Marcus och Carl Johan, första kullen underläkare i en nystartad civil/militär ST-tjänst. Vi tar i hand framför en fantastisk vy över Göteborg och jag kan inte undgå att tänka att ST-läkarna, som för dagen är iklädda militärklädsel, har en otroligt vacker arbetsplats. Det är en av årets första vårdagar och ljuset bländar mig.

I augusti 2016 publicerades en platsannons till tre civil/militär ST i Göteborg inom kirurgi, anesthesiologi och ortopedi med ett starkt fokus på trauma. Tjänsterna har tagits fram genom ett samarbete mellan Sahlgrenska sjukhus, som är huvudarbetsgivaren, och Försvarsmakten.

”Vi har samarbetat med Sahlgrenska tidigare och någonstans på vägen har vi kunnat konstatera att Sverige överlag saknar mycket av den bredd som trauma-kompetens innebär. Vi såg då en möjlighet till att gemensamt öka den kompetensen, genom att inrätta en civil-militär ST-utbildning”, säger Ann-Sofie Schöön personalansvarig på Försvarsmedicincentrum.

Högt söktryck

Söktrycket till de annonserade ST-tjänsterna blev ungefär lika högt som ledningen hade hoppats på, totalt ansökte 55 personer av vilka 22 var kvinnor och 33 män. 15 personer kallades till de test som alla som ansöker till tjänster på försvarsmakten måste genomgå: ett fystest, ett begåvningsstest och ett säkerhetstest. Kali (ST i anesthesiologi), Marcus (ST i ortopedi) och Carl Johan (ST i kirurgi) är de läkare som till sist antogs, och deras ST började i januari i år. Marcus är den enda som hade tidigare erfarenhet av militären. ”När jag var yngre gjorde jag värnplikten som kustjägare och sedan jobbade jag deltid för försvarsmakten, för Nordic Battle Group, samtidigt som jag studerade på läkarprogrammet”, säger Marcus.

Soldatutbildning

Marcus hade med andra ord redan genomgått soldatutbildning, ett obligato-

riskt moment som fortfarande kvarstod för Kali och Carl-Johan. Soldatutbildningen pågick under 5 veckor i slutet av 2016 och under den skulle delta-garna bland annat lära sig skjuta. Utöver små incidenter, som att Kali råkade krossa sin tand under en skjututbildning och att det var otroligt kallt på nätterna, verkar alla minnas soldatutbildningen och andra moment de hittills haft hos försvarsmakten med värme.

Men de understryker att ST:n inte är lämpad för de som är för bekväma. ”Vissa moment kan vara påfrestande och utmanande, både fysiskt och mentalt, och det ska man veta om. Men jag tycker att det är viktigt att läkare, även om vår primära roll inte är att strida, gör sådant här så att vi får en grundläggande förståelse för vad soldater som kan komma till oss sårade på fältet har gått igenom”, säger Marcus.

Praktik i Sydafrika

Under de kommande fem åren kommer ST-läkarna att tjänstgöra i försvarsmakten två månader per år och då kommer de traumatunga momenten att äga rum. Alla uttrycker en längtan efter kommande praktiska moment, och kanske allra mest efter den långa trauma-placeringen i Sydafrika. ”Vi har ett utbildningssamarbete med Sydafrika, som bygger på en trestegsmodell. Första gången är man där på rent studiebesök, andra gången är man där sex veckor. I slutet av programmet är man där i flera månader, och då är det tänkt att man ska få ’mängderfarenheten’ av trauma samtidigt som man gör sitt vetenskapliga arbete”, säger Ann-Sofie Schöön.

Ej förpliktigad att fortsätta i militären

Efter år tre kommer Kali, Marcus och Carl-Johan att bli anslutna till ett förband som de kommer att öva och träna med i en militär kontext. Men när de är klara med ST-utbildningen kommer de inte vara förbundna till att fortsätta arbeta för Försvarsmakten. Alla de

antagna kan dock tänka sig att stanna kvar, och att i framtiden delta i internationella insatser. ”Jag drogs till programmet för att det var annorlunda och för att det hade ett starkt fokus på trauma. Men programmet ger också stora möjligheter till att påverka, både på nationell och internationell nivå, vilket jag vill kunna göra. Jag vill göra skillnad”, säger Kali.

Viljan att rädda liv, att göra en

” Vi har samarbetat med Sahlgrenska tidigare och någonstans på vägen har vi kunnat konstatera att Sverige överlag saknar mycket av den bredd som trauma-kompetens innebär. Vi såg då en möjlighet till att gemensamt öka den kompetensen, genom att inrätta en civil-militär ST-utbildning”

insats i kritiska situationer, är saker som gör att många dras till läkaryrket från första början. Det är viktigt för alla läkare att kunna hantera trauma, anser studenterna. ”Ibland slår en stor olycka till och då måste läkare av alla sorter kunna agera. Traumafall sker ju överallt och det kan bli vanligare med katastrofer och terrordåd”, säger Marcus.

Underläkares traumakunskaper

Marcus farhåga blir besannad. Bara fyra dagar efter vår intervju äger terrordådet på Drottninggatan i Stockholm rum. På några sekunder förvandlades en liten del av Stockholm till något som kan liknas vid en krigszon, och vittnen har i efterhand berättat hur civilklädda läkare rusade till platsen för att hjälpa skadade offer innan de fördes till sjukhusen där fler läkare väntade. Hur mycket förbereds egentligen underläkare för trauma under läkarprogrammet och AT?

Kali, Marcus och Carl Johan berättar att de har haft övningar och traumasimuleringar under sin tid som läkarstudenter och AT-läkare, men att det definitivt finns förbättringspotential.

”Det som skiljer övningarna här på Försvarsmakten från de vi gör på läkarprogrammet och AT är att vi alltid upprepar och övar väldigt mycket här,

KALI RASHID, 30 ÅR

Gjort innan: Studerade i Polen. Blev klar med AT i maj 2016. Jobbade på infektion ett halvår.

Gör nu: Civil/militär-ST i anesthesiologi med fokus på trauma.

CARL JACOB HOLMBERG, 30 ÅR

Gjort innan: Studerade i Göteborg. Gjorde AT på Lidköpings sjukhus. Jobbat på kirurgen på Sahlgrenska.

Gör nu: Civil/militär ST i kirurgi med fokus på trauma.

MARCUS RUNSVIK NORDSTRAND, 30 ÅR

Gjort innan: Studerade i Göteborg. Gjorde AT i Östersund/vårdcentralen i Funäsdalen.

Gör nu: Civil/militär ST i ortopedi med fokus på trauma.

Kali, Carl Jacob och Marcus - tre läkare vars ST har ett särskilt fokus på trauma.

då sätter det sig på ett annat sätt”, säger Carl Johan. ”Det jag tror svenska läkarstudenter saknar mest är träningen i kommunikation och teamarbete i kris. De kastas in på jouter utan bra förberedelse och det lämnar mycket övrigt att önska”, tillägger han.

Internationella insatser

I slutet av vårt möte frågar jag: Vad skrämmer er med att i framtiden göra internationella insatser? Är ni rädda för att inte räcka till? ”Det finns ju alltid en liten risk att bli skadad om man är ute på fält. Det är klart att man har

farhågor för att det skulle bli så kritiskt”, säger Kali. ”Det är klart att man kan vara rädd för det. Alla unga läkare är nog rädda för att inte vara tillräckligt kompetenta eller tillräckligt duktiga. Men det är nog något som kommer komma med tiden. Gällande risker så är de så otroligt små, och man ska veta att man är i extremt trygga händer. Försvarsmakten tar hand om sin sjukhuspersonal väldigt väl”, avslutar Carl Johan.

TEXT OCH BILD:
NIKE HALVARDSSON

+ MED CIVIL/MILITÄR ST

Det bästa av två världar

Ger väldigt bred kompetens

Roligt och härlig sammanhållning

Utlandsarbete

- MED CIVIL/MILITÄR ST

Kan eventuellt ta längre tid än fem år för att fler moment ska bakas in.

Fältsjukhuset på plats när totalförsvarsförmåga övades i Eksjö

Daggen glimmar i gräset och genom den annars så stillsamma småstadsidyllen hörs plötsligt en kraftig explosion. Snart fylls gatorna av febril aktivitet, militära fordon, ambulanser, polisbilar och brandbilar strömmar in i Eksjö.

I Totalförsvaret hjälps man åt

För den oinvidde ser det ut som en fullskalig katastrof, men det är SWEDEC's övning SEE 17 som tagit sin början. SWEDEC står för Swedish EOD and Demining Centre och är Totalförsvarets resurs för ammunitions- och minröjning. I dagarna två övas två (tyvärr) realistiska och aktuella scenarion som sätter all inblandad personal på prov.

SWEDEC är Sveriges kompetenscentrum inom detta område och FömedC med del av Fältsjukhuset deltar nu i SWEDEC's årliga totalförsvarsövning, där en del av de skadade hänvisas till enheten och tas om hand där av vår personal.

Blodiga ungdomar strömmar ut ur en tågagn, livlösa personer ligger utanför, polishundens skall ekar genom

skogen dit lätt skadade tagit sin tillflykt, allt medan räddningspersonal försöker reda ordning i kaoset. I nästa scenario har ett terrorattentat skett mot en idrottsarena med flera svårt skadade personer.

Såväl civila som militära resurser har larmats till platsen och samverkar över gränserna för att kunna lösa uppgiften. Platsen skall säkras och gärningsmännen gripas. Samtidigt skall skadade skyndsamt prioriteras, omhändertas och avtransporteras. Varje minut är dyrbar och kan innebära skillnaden mellan liv och död för den allvarligt skadade.

En bit bort från olycksplatserna har Fältsjukhuset grupperat med sin Förhandsomgång – en framskjuten enhet

FAKTA

Under vecka 20 genomförde SWEDEC (Swedish EOD and Demining Centre, Sveriges kompetenscentrum för nationella och internationella uppgifter inom ammunitions- och minröjning) inom ramen för övning SEE 17 samövning med andra myndigheter inom totalförsvaret.

Ett av Fältsjukhusets operationslag

först på plats – innan resten av Fältsjukhuset hinner gruppera.

Blåljusen blinkar och en ambulans sladdar plötsligt in framför tältet. Ut på bår bärs en medvetslös kvinna med multipla frakturer och misstänkt svår skallskada.

Traumateamet står redo i tältet och med kuslig effektivitet omhändertar patienten snabbt enligt Advanced Trauma Life Support (ATLS-konceptet).

Alla vet sin plats i teamet och snart fattas beslutet att patienten måste opereras för att överleva. Sterila kläder tas på och operationsteamet gör sig redo när patienten lyfts över till det väntande operationsbordet...

ANNA FALK

TIDVIS ANSTÄLLD SJUKSKÖTERSKA

VID 1. SJUKHUSKOMPANIET

BILD, MONICA SANDSVIK SVENSSON/

FÖRSVARSMAKTEN

Reservofficerare med försvarsmedicinsk inriktning träffades på Känsö

Under ett par vackra dagar i maj genomfördes den årliga RO-träffen på Känsö. Runt 50 deltagare fick aktuell information om Försvarsmedicin av bland annat högste företrädare för Försvarsmedicin, Överste Claes Ivgren.

ML

Clas Ivgren föredrar

Till hamnen kommer varje år 150.000 lastfartyg. Bild, Göteborgs hamn

AURORA 17

- en välkommen övning

I höst kommer försvarsmakten, ihop med ett flertal demokratiska västländer, genomföra övningen Aurora 17. Den kommer främst att beröra östra Svealand, Gotland och Göteborgsområdet. Övningen är en stark markering för demokrati, yttrandefrihet, solidaritet och staters rätt att själva besluta om sin säkerhet.

Under de senaste åren har Ryssland stärkt sitt försvar och såväl hotat små grannländer som utsatt dem för militär aggression. Ryssland är idag inte ett demokratiskt land utan står för ett repressivt styrelsesätt där t ex yttrandefrihet, jämlikhet och rätten att demonstrera våldförs. Oppositionen bekämpas med våld och är idag knappt hörbar.

Under de 10 år Ryssland stärkt sitt försvar, har vi i Sverige, och för övrigt i andra västländer, reducerat vår försvarsförmåga. Svensk förmåga är idag mycket låg och viljan att snabbt förstärka denna efterfrågas. Avsevärt mer pengar krävs till försvaret. Vi är också beroende av att ingå i en gemensam säkerhet för att skapa balans i Skandinavien. Genom att öva ihop sänder vi starka signaler om att Sverige inte står ensamt, om krisen blir ett faktum. Gemensamt kan vi sända signaler som verkar fredsbevarande. Aurora visar ett viktigt val. Vi i Sverige tillhör de stater i väst som omfattar det demokratiska synsättet. Detta synsätt omfattas av de flesta partier och i stor majoritet.

Helst borde vi naturligtvis ingå i NATO, som är den allians som erbjuds. Därmed skulle vi komma att delta i planering och bestämma om olika former av förberedelser. Är vi med i en allians kan vi dessutom balansera vår försvarsförmåga, så att vi är bra på det, som alliansen inte kan bistå oss med. Därmed får alla ökad effekt ur våra ansträngningar.

Övningen kommer att ha en tyngdpunkt i Östersjön, men Göteborgsområdet kommer att spela en viktig roll.

Eftersom vi inte längre lagrar förnödenheter i någon betydande omfattning, måste flödet av varor ske kontinuerligt. Här är Göteborgs hamn av avgörande betydelse för svensk försörjning. Hamnen och vägarna via Borås kan se som en stor pulsåder som försörjer Sverige. Blockeras hamnen kommer detta snabbt att påverka även Norge och Finland. Redan ett par dagars avbrott betyder att stora brister uppstår i hela landet, hamstring av varor kommer att ske, och trafikchaos i Göteborg med omnejd kommer att uppstå, då lastbilar inte kommer till att lasta.

Göteborg är därutöver den hamn som är naturlig för att föra in militär hjälp. Övningen kommer att visa på vilket sätt förmågan att försvara Göteborg behöver stärkas.

När övningen nu närmar sig kommer vi att utsättas för stark propaganda i form av ryska påverkansoperationer. Dessa är instrument som används i stor omfattning av Ryssland redan idag. Försvarsministern har t ex blivit attackerad.

Det finns dessutom ett antal svenska individer som är medlöpare i detta, som kommer att skriva om amerikanska kärnvapen, miljöförstörelse och att det alls inte föreligger något hot. Man kommer att söka splittra enigheten i väst om att det är dags att balansera hotet från Ryssland och Putin.

Det är viktigt att vi är medvetna om detta och därför kritiskt läser och uppmärksammar vad som skrivs och sägs.

Aurora är en viktig svensk manifestation i demokrati. Vi ska därför vara glada över och välkomna de enheter från andra länder som kommer hit för att öva och gemensamt slå vakt om denna.

SVANTE BERGH FD GENERALMAJOR
JONAS RANSGÅRD KOMMUNALRÅD M

AURORA 17 – SVERIGE I EUROPAS FÖRSVAR

Återläggningen av det nationella försvaret sker inte i ett vakuum utan är direkt kopplat till det kraftigt försämrade läget mellan Nato och Ryssland. Men Nato rustar redan i Europa inom ramen för Operation Atlantic Resolve. Här beskriver Erik Pousar något om den helhet som driver den svenska försvarsåterläggningen och som därmed lägger grund för vår egen övning Aurora 17.

Ryssland är långt ifrån så starkt som en del vill göra gällande. Problemet är mer att den ryska statsledningen i handling visat att den ser användandet av militära maktmedel som naturligt även inom en europisk kontext. Detta innebär att den Europiska säkerhetsordning som formades efter murens fall är satt ur spel. Som en följd av detta slår nu pendeln tillbaka och försvaret av det västerländska kärnlandet sätts i fokus. Klart är att 500 miljoner västeuropéer understödda av 350 miljoner nordamerikaner utan problem kan "dra ett streck i sanden" om bara viljan finns.

Viktigt att ta till sig är att Sveriges geopolitiska läge nu är radikalt annorlunda jämfört med Kalla kriget. Då utgjorde Finland och Sverige en av båda blocken önskad buffert dem emellan. Nu är vårt territorium och luftrum av avgörande betydelse om Nato trovärdigt skall kunna stå upp för våra baltiska systrar och bröder. Finland berörs också men har faktiskt den bästa styrkerelationen visavi Ryssland sedan 1917. Orsaken till detta är att man utifrån talesättet "en ryss är en ryss även om man steker honom i smör" inte lät sig ryckas med, och som Sverige, förstörde den försvarsförmåga som byggts upp under 100 år.

Under Kalla kriget beskrevs målen för Nato lite förenklat enligt följande; håll USA kvar, håll Ryssland borta, håll Tyskland nere. Nu har vi ett stöktigt Ryssland, ett USA som hotar med att dra sig tillbaka och ett Tyskland som inte tar sitt ansvar. Det är utifrån detta som USA:s nye president låter knutpiskan vira. Att detta givit resultat visade sig när Bundeskanzler Merkel gästade USA i mars. Hon gav då tillkänna att Tyskland 2025 skall ha höjt försvarsutgifterna till 2 % av BNP.

I reda pengar innebär detta ett årligt tillskott på minst 20 miljarder Euro. Det skulle förväna stort om inte en Leopard 3 är att vänta inom ramen för stridsvagnens återkomst i de europeiska försvarsmakterna.

Utgående från att Europas stater kommer att "inordna sig i ledet" så planerar den amerikanska krigsmakten för hur "strecket i sanden" skall dras. Planeringen sker inom ramen för NATO och påbörjades 2014. Resultatet av denna planering omsätts nu raskt i handling. Under Kalla krigets slutskede fanns cirka 350 000 amerikanska soldater i Europa. 2013 inaktiverades den sista mekaniserade brigaden och kvar blev två lätta brigader och några enstaka flygdivisioner. Det som nu sker är en återläggning som konceptuellt i mångt och mycket liknar det som

gällde fram till murens fall med den skillnaden att fokus ligger betydligt längre österut. Sammantaget är det nuvarande målet för US Army att det skall finnas materiel på plats för åtta brigader och att minst tre av dessa skall vara bemannade och stridsberedda.

Enhanced forward presence

Under våren har förband från 17 Nato-stater börjat samlas i 4 stridsgrupper, vardera med ca 1200 soldater och utrustade med stridsvagnar, pansarskytte och artilleri. En i vardera Estland, Lettland, Litauen och Polen. Tillsammans med världänderna innebär detta att man tydligt markerar att ett angrepp på ett medlemsland är ett angrepp på hela alliansen. Formellt ingår amerikanska enheter endast i

Nato har beslutat att förlägga 4 fullt utrustade bataljoner med vardera 1200 soldater i Polen och de 3 baltiska länderna

M88 – bepansrade bärgningsfordon lastas av Bremerhafnen

den till Polen baserade stridsgruppen men amerikanska förband förväntas uppträda så frekvent i de baltiska staterna att det närmast kan liknas vid en permanent basering.

In Theater Forces

USA har i nuläget endast två permanent baserade brigader i Europa; 173. luftburna brigaden i Italien och 2. lätta kavalleribrigaden i Tyskland. Härutöver finns understödsförband, bl.a. en helikopterbrigad, men framför allt enheter som möjliggör styrketillväxt.

European Rotational Force

I nuläget är planen att var sjätte månad rotera in en i USA baserad pansarbrigad och dess utrustning via sjö- och flygtransport. Härigenom övas och demonstreras förmågan att inom veckor/månader tillföra betydande styrkor till Europa, samtidigt som ytterligare minst en brigad alltid är gripbar i Östeuropa.

European Activity Set

Uppdelad i kompani- och bataljonssatser för korttidslån lagerhålls en förstärkt pansarbrigad i Östra Tyskland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Bulgarien och Rumänien. Tanken

är att förband utgångsbaserade i USA fortlöpande skall flygas in till denna låneutrustning för att öva i Balticum och Östeuropa. Genom detta förfarande byggs kunskapen om operationsområdet upp inte bara i den reguljära armén utan också inom några av nationalgardets åtta divisioner.

Army Prepositioned Stock

Beslut är taget att materiel för fyra pansarbrigader skall mobiliseringsförädlas i Nederländerna, Belgien och Västra Tyskland. Detta gör att förband baserade i USA kan lämna sin ordinarie materiel och flygas till Europa för att där giftas ihop med samma materiel som de lämnat.

Det som här beskrivits avser primärt US Army. En motsvarande planering görs för US Air Force, US Navy och US Marine Corps. Den senare verkar primärt vara inriktad mot Skandinavien och Kalla krigets bergslager i Trondheimområdet har ånyo börjat fyllas med förhandslagrad utrustning. Mest problematiskt är sannolikt hur behovet av flygbaser med fokus på norra Östersjön och Baltikum skall säkerställas. Sannolikt har statsminister Löfvén redan fått klart för sig västvärldens förväntningar på oss i denna fråga och vi

Tåg med M109 Paladin 155 mm haubitser anländer till Rumänien

kan nog förvänta oss lite kappvändningar vad det lider.

Förhoppningen är att denna artikel bidrar till att öka kunskapen om den helhet som utgör ram för de förändringar som den svenska försvarsmakten genomgår så här knappt sju år efter det att värnplikten avskaffades inom ramen för "långtörtistandoktrinen". En avstämning hur detta arbete fortlöper får försvarsmaktens ledning och därmed statsledningen genom övning Aurora 17.

ERIK POUSAR
RESERVOFFICER OCH
HEMVARNSSOLDAT

I januari 1945 arresterades Raoul Wallenberg i Budapest av sovjetiska säkerhetsorgan, misstänkt för spioneri. Kalla kriget mellan Väst och det kommunistiska Sovjet hade redan börjat; detta trots att man ännu militärt var allierade i kampen mot det nationalsocialistiska Tyskland. Kriget hade tvingat fram en ohelig allians mellan stater och ideologier med diametralt olika syn på demokrati.

Skulle Raoul Wallenberg ha kunnat gömmas i dagens kalla krig?

Bricka i spelet mellan väst och öst
Den 32-årige svensken – mannen som 1944 genom personligt mod, humanistisk grundsyn och gedigna militära kunskaper, räddade tiotusentals ungerska judar undan Förintelsen – skulle komma att bli en bricka i spelet mellan öst och väst. Det stalinistiska Sovjetunionen, som också var antisemitiskt, kunde omöjligt förstå att någon kunde riskera sitt liv för att rädda judar; han måste ha haft andra avsikter, att spionera för USA.

Misstänksamhet och överrespekt
Det kommunistiska Sovjetunionen och dess östeuropeiska vasaller var slutna och misstänksamma; i princip oåtkomliga för information och kritisk granskning. Därtill kom, inte minst i Sverige, en påtaglig överrespekt för Sovjetstaten, den var ju en av segrarmakterna efter andra världskriget – det dröjde innan kunskaper om det kommunistiska förtrycket blev allmångods på den offentliga arenan.

Kalla krigets militära hotbild utvecklades genom massförstörelsevapnen till en terrorbalans som begränsade diplomati och handling. Ingen slump att vårt utrikesdepartements utredning 2003 om Raoul Wallenbergs öde tituleras: "Ett diplomatiskt misslyckande".

Kommunisttidningar lojala med Sovjet
Om man undantar Torgny Segerstedts tidigare heroiska kamp var massmediernas roll den gången som granskare av maktstrukturer inte sällan artig och försiktig. Svenska tidningar var i många fall knutna till partiorganisationer. Med några flagranta undantag – kommunistiska tidningar – var dock dagspressen överens om det självklara att släppa Raoul Wallenberg fri; och att agerandet på regeringsnivå var alltför lamt.

Men i sovjetiska ögon blev Fallet Raoul Wallenberg besvärande – han hade dock diplomatstatus. Bäst att få bort honom; han avrättades troligen redan 1947, medan erkännandet om hans fångenskap kom först 1957.

Nytt Kallt krig, nya läsningar

Först efter Sovjetunionens upplösning och Kalla krigets slut kunde västliga forskare få visst tillträde till arkiven i Moskva. Men ännu är mycket hemligstämplat. Och genom uppseglingen av ett nytt Kallt krig, ytterst grundat i historiska och kulturella motsättningar, slår nya läsningar till. Att erkänna det gamla systemets tillkortakommanden kostar på. Och KGB i nya former,

digitala och sofistikerade, agerar på arenan, skickligare än någonsin.

Putin skulle ha släppt Wallenberg idag

Hade Raoul Wallenberg kunnat försvinna spårlöst under nuvarande Kalla krig? Det nuvarande ryska toppskiktet ger intryck av att vara mån om dialog, om än inte villkorlös. Dagens öppna, globala kommunikationssamhälle kämpar mot diktatorisk censur och medialt förtryck. Bättre då att synas – fast med egen vokabulär. På en direkt fråga om till exempel en specifik fånge skulle Putin svårligen komma undan och Raoul Wallenberg skulle idag med stor sannolikhet ha släppts fri.

Det ryska agerandet i Ukraina kan ses som ett resultat av det nutida informationsflödets tyngd. Ingen slump att det nya Kalla kriget mer yttrar sig genom att Ryssland hävdar kulturella och historiska motiv för den pågående utvidgningen av territoriet än genom klassisk ideologisk terminologi. Till exempel håller inte längre marxismens olika varianter som motiv på den internationella arenan. Det är ytterst viktigt att dagens fria journalister får tillfälle att granska björnens mullrande från öster liksom "alternativa fakta" från annat håll!

LARS BRINK

Lars Brink, författare och etnolog med militärhistorisk inriktning, har just utkommit med en bok om hur dagspressen i Sverige hantlade Fallet Raoul Wallenberg under kalla kriget 1945-1989

Bismarck – kansler med järn och ord

Resor till området kring Rhen lockar ofta redaktionen. Detta vackra landskap, så rikt på naturens hävor, järn, kol, vin, Maginotlinjen, Mosel och Vogeserna, uråldrig handelshistoria och viktig gräns sedan före romartiden!

Som gränsland har området väster om Rhen genom historien invaderats av än den ene än den andre. När vi nyligen reste genom Elsass-Lothringen (Alsace-Lorraine) gjorde vi under färden en djupdykning med hjälp av mobilt internet som äntligen börjar kunna användas nästan som hemma. Snart stötte vi på Fransk-Tyska kriget 1870-71 och Bismarck – den tyske "järnkanslern" och tankarna leddes först obönhörligt till dagens Putin och Erdogan. Samma skrot och korn, eller?

Bismarck tar makten 1862

Bismarcks första uppdrag som ny ministerpresident 1862 i Preussen var att lösa konflikten mellan Wilhelm I (kung av Preussen) och lantdagen om en här-reform som skulle innebära ökade utgifter. Den liberala majoriteten i lantdagen motsatte sig ökade militärutgifter. Bismarck "löste" frågan genom att strunta i lantdagen. Upprustningen genomfördes och militärbudgeten antogs. Det var i samband med denna politiska strid som Bismarck yttrade de berömda orden: "Tidens stora frågor löses ej med tal och majoritetsbeslut utan med blod och järn." Här kan man se direkta paralleller med vår egen kung Gustav V och det berömda Borggårdstalet 1914, fast vår kung, som även hade sin statminister som motståndare när det gällde att bättra på försvaret, använde vältalighet hellre än direkt konflikt. Att vinna strider med ord har alltid förefallit redaktionen mer civiliserat än med "blod och järn"!

Med sin nya armé började Bismarck att expandera sitt geografiska område i norr. På typiskt Putin-manér ockuperade han Schleswig som var knutet till Danmark och vann en avgörande seger 1864. Förevändningen var att skydda de tysktalande i området. Har vi inte hört precis likartat resonemang nyligen i Ukraina? Intressant här är också den danske statsministern Monrad, vilket var en erkänt skicklig talare. Han lyckades med förödande resultat piska upp krigsviljan med högstämt tal om Danmarks ärorika historia. Ord kan användas på många sätt – inte minst i krig.

Hoten mot Tysklands expansion avvärjs

Preussen utvidgade sitt intresseområde söderut genom krig 1866 och ett enat Tyskland började skönjas. Frankrike med sin kejsare Napoleon III såg med frustration på hur Bismarck enade alla

Tysklands små stater och oron kulminerade när Spanien 1870 erbjöd Leopold – en prins från ett grevskap nära Bayern – att bli regent i Spanien. För Frankrikes del skulle det innebära att landet skulle bli omslutet av tyska intressen. Leopold var emellertid ovillig och tackade nej två gånger. Då ingrep Bismarck med sin överlägsna diplomatiska kompetens och förmådde slutligen Leopold att likväl tacka ja. Nu blir berättelsen spännande!

Innan kröningen av prins Leopold hann äga rum, blev kung Wilhelm uppvaktad vid sin vistelse vid Bad Ems av en fransk diplomat. Denne yrkade något påstridigt att kungen skulle instruera Leopold att för alltid avstå från att bestiga den spanska tronen. Kungen avstod från att ta ställning, vilket han även meddelade Bismarck i Berlin via den berömda Ems-depeschen.

Bismarck använde nu sin formuleringsförmåga och redigerade budskapet till de tyska tidningarna så skickligt att tyskarna uppfattade det som att fransmännen smådat den tyske kungen, medan fransmännen kunde läsa att det var kungen som förolämpat det franska sändebudet. I Paris för man i taket över skymfen och inom kort hade man förklarat krig mot Preussen/Tyskland. Allt efter Bismarcks planering.

Frankrike hade hoppats på brittiskt stöd, men Bismarck använde återigen ord att stärka sin sak. Han lät nämligen offentliggöra de tidigare fransk-preussiska förhandlingarna och ett traktatsutkast, där Napoleon III visade sig göra anspråk på Belgien, vars självständighet garanterades av Storbritannien. Traktatsutkastet publicerades i The Times och bidrog till att det brittiska

stödet för Frankrike minskade. Återigen ord som vapen!

Hursomhelst hade nu Preussen en överlägsen krigsmakt och efter bara ett halvt års bataljer hade man vunnit en total seger över Frankrike. Tyska Riket utropades i januari 1871 i Versailles och i fredsavtalet stadgades att just Elsass-Lothringen skulle inlemmas i detta rike. Frankrike skulle även betala krigsskadestånd med fem miljarder franc.

Bismarck ändrar taktik – konsolidering

Bismarcks rike omfattade nu hela nuvarande Tyskland upp till nära Ribe i Danmark, hela norra nuvarande Polen långt upp tom Klaipėda i nuvarande Litauen. Vidare utefter Oder tom Katowice, där Ryssland tog vid. Polen existerade inte

vid denna tid. Till skillnad mot många andra makthungliga ledare före och efter honom, så ändrade nu Bismarck taktik. Med hjälp av det stora franska krigsskadeståndet konsoliderades riket och ett balanserat förhållande med grannländerna söktes. Till skillnad mot andra stormakter avstod Bismarck från kolonisation i avlägsna länder och istället arbetade han under hela 1880-talet för bättre sociala förhållanden för alla tyska medborgare hemmavid. Med allianser undveks konflikter fastän sådana sannerligen fanns i grannländerna.

Den nye kejsaren, Wilhelm II, hade emellertid andra planer. I mars 1890 tvingade han Bismarck att avgå eftersom kejsaren ogillade Bismarcks försiktiga utrikespolitik och istället förespråkade en snabb och kraftfull expansion – inte minst med kolonier i Afrika. Bismarcks avtal med Ryssland förnyades inte, vilket istället fick Frankrike och Ryssland att närma sig varandra år 1894. Tysklands 19 fredliga år med den skicklige diplomaten Bismarck var över med känt resultat. 1914 brakade det som bekant löst igen med förskräckliga konsekvenser i mänskligt lidande.

Det betyder att man kanske skall se järnkanslern mer som en annan riksbyggare över 600 år tidigare – Birger Jarl. På Birgers tid var måhända reto-

forts. sid.20

Pickelhjälmen blev populär i många länder efter Bismarcks seger över Frankrike 1871

Ökad Operativ förmåga är det som överbefälhavaren prioriterar. Och det skall vara nu!

Operativ Förmåga! Vad Gör Vi?

Tröskeleffekt

Under våren har vi kraftsamlat till utbildning på våra tunga vapen KSP, GRG och P-skott. Leveransen av tung kulspruta till våra stridsbåtar har påbörjats och vi har även utbildat skyttar. Vi startar i höst utbildning i sjöminering med kraftsamling på hamnminan. Granatkastarplutonen är nu rekryterad och bemannad med rätt personal och förbandsutbildningen påbörjas efter sommaren.

Om man tittar lite i kristalkulan på vilka vapensystem som skulle kunna tänkas tillföras hemvärnsförbanden för att öka tröskeleffekten snabbt? Då ser jag att kompetens finns nu för att hantera Robot 17 för sjömålsbekämpning och Robot 70 för luftmål. Man skulle även kunna utöka förmågan till sjöminering. Med dessa åtgärder skulle tröskeleffekten öka. Mycket!

Tillgänglighet

Vid varje övning har vi övat att mobilisera förbanden, genomföra en omgruppering och efter fyra timmar vara redo att lösa uppgifter. Vi har genomfört taktisk omgruppering med egna resurser både till land och till sjöss. Vi kommer att genomföra beredskapskontroller i syfte att kontrollera förbandens förmåga att klara inställetider. Min slutsats är att det mesta av kraven på förbanden fungerar väl.

Tillsammans

Under vecka 21 genomfördes övningen "Väreld" där vi deltog med 41. bataljonen. Övningen hade ca 3.000 deltagare

och var en arméövning som genomfördes i Skåne. Förbandet tränade här tillsammans med andra förband och var en del i en större förbandsstruktur. Ökad förmåga och många erfarenheter i att öva tillsammans blev resultatet.

Fokus under hösten kommer att bli deltagande i försvarsmaktsövning Aurora 17 – största övningen sedan 1993. Övningen kommer att genomföras under september. Det kommer att vara internationellt deltagande och i Göteborg kommer några av våra hemvärnsbataljoner genomföra Världlandsstödmomentet som kommer att vara något helt nytt. Liksom vid tidigare Emerentia-övningar kommer samhällets övriga krishanteringsaktörer att delta i eller stödja övningen. Vi kommer även att delta med förband i skydd och bevakning av Flygbas (Sätenäs) samt skydd och bevakning av Basområde (Blekinge). Jag hoppas att alla tycker att det skall bli spännande och givande att få delta i Aurora och vara en del i största militärövningen på över 20 år. Här kommer vi också att få stor ökning i vår förmåga att öva tillsammans med andra, både nationellt och internationellt!

"Tillsammans" kan även innebära att ha trevligt och lära känna varandra. Vi genomförde även i år en gemensam högtidsmiddag där vi bjöd in alla soldater med respektive till en trevlig kväll för att umgås och utveckla vår gemenskap. Detta skall vi fortsätta med och här uppmanar jag er alla att utnyttja möjligheten att utveckla samhörigheten.

Trovärdighet

Grunden för att kunna lösa Hemvärnsförbandens huvuduppgifter är att kunna agera som skyddsvakt. Vi har nu nästan alla stridande soldater certifierade som skyddsvakter och det är mycket bra. Under övning Aurora 17 kommer de flesta soldater att få agera som skarpa skyddsvakter och i samverkan med polis. Här hoppas jag att vi skall visa den höga duglighet ni besitter både inom Försvarsmakten men lika mycket utanför Försvarsmakten och inte minst mot de utländska förbanden. Jag hoppas och tror att det bestående intrycket efter Aurora skall vara att det sätt ni löser uppgifter på är Trovärdigt!

Kamrater!

Bra genomförda övningar fortsätter att infria våra och våra uppdragsgivares förväntningar på dugliga, uppfyllda förband. Ni har visat er förmåga att lösa uppgifter med andra och även ökat den! Detta visar att ni ökar er förmåga att leverera det som efterfrågas; Operativ förmåga nu. Nyckelordet är tillsammans och det skall vi fortsätta att utveckla. Då kommer Hemvärdnet bli ännu bättre och attraktivare att få vara med i.

Jag önskar er alla en riktigt trevlig sommar.

LARS-GUNNAR OLSSON
C ELFSBORGSGRUPPEN

omvända: Strid på kniven undviker vi bäst med att lära oss att föra debatt med goda argument i en respekterande anda. Det fria ordet är den bästa garantin för det civiliserade samhället – nu och i framtiden.

PETER ANDERSSON

Hemvärdnets Musikkår Göteborg 75 år

Musikkåren i Kronhuset

Hemvärdnets musikkår i Göteborg fyllde 75 år 2016. Det firades under trevliga former med en konsert i Kronhuset i Göteborg lördagen den 4:e februari.

Göteborgs garnison har alltid varit en central punkt för musik- och kulturlivets utveckling i Göteborg. De första professionella musikererna i Göteborgs kulturliv var militärmusiker och de var stommen när såväl Stora teatern som Göteborg Symfoniker bildades.

Idag förs traditionen vidare av Hemvärdnets musikkår Göteborg som grundades 1941 av dåvarande chefen för Konstmuséet, professor Axel Romdahl. Musikkåren är idag den enda militärmusikkåren i staden och ingår i Göteborgs garnisons organisation som en mycket vital och aktiv del av Hemvärdnet och Elfsborgsgruppen. 75-årsfirandet inleddes med en jubileumskonsert dirigerad av Anders Lundin och med Eva-Lotta Hultman som solist.

Efter konserten var det jubileumsmiddag med ett

150-tal inbjudna gäster. Under middagen uppmärksammades kåren av bland annat Försvarsmusiken och försvarsmusikdirektör Olle Hermansen, Föreningen för Göteborgs Försvar som representerades av Leif Flatow, Centrala musikrådet med vice ordförande Jan-Olof Svensson och naturligtvis av Försvarsmedicincentrum och chefen, överste Peter Adolfsson.

– Våra musikkårer är mycket professionella och efterfrågade, sa Peter Adolfsson. Att nu Hemvärdnets Musikkår Göteborg har hållit 75-års jubileum och spelar med en sådan kvalitet är verkligen värt att fira.

Efter middagen fortsatta kvällen med underhållning och dans. Kårens nästa stora uppdrag är i skiftet juni juli då man skall representera Sverige och Försvarsmakten på den internationella musikfestivalen i Saumur, Frankrike.

H SAMUELSSON

Hemvärdnet samarbete med Älvsborgsmässen och Garnisonssällskapet har nu förbättrats. Våra hemvärnsförband representeras numera av Garnisonssällskapets hemvärnsektion. Vår mäss erbjuder stora möjligheter till möten och samvaro under trivsamma former. Eller varför inte ett bröllop? Här rapporterar Pierre Alpstranden från just ett sådant som ägde rum nyligen.

Mässen rymmer stora eller små sällskap

Bröllop på mässen

Peter & Charlotte Stenfelt firade nyligen sitt bröllop i Älvsborgsmässen på Göteborgs garnison. Vigseln ägde rum på mässen med utsikten över inloppet till Göteborgs stad. Svårt att tänka sig någon mäss i Sverige som har en bättre utsikt.

Brudparet skär tårta tillsammans

Det hela började med Peter & Charlotte bestämde sig för giftermål och ett datum och tog kontakt med mässföreståndarinnan, Margaretha Holm om bokning samt mat och dryck, utskick till gäster som inte bara fick svara ja, dessutom fick lämna personnr för att inpassering i vaktens skulle vara möjlig.

Efter vigseln och skål blev det mingel och jag berättade lite historia om mässen bland annat om Tordenskjolds eskapader. Målningen finns att beskåda i matsalen och det är i år exakt 300 år sedan anfallet ägde rum. Därpå bjöds på en trerätters meny och en bröllopsårta och ett stort utbud med avoc från mässbaren.

Brudparet hade i inbjudan föreslagit klädseln kavaj, men vi som hade det tunga ansvaret med Peters svensex bestämde att komma i uniform, 87:an och bestman i mässdräkt (paraduniform). Peter var stilig trots avsaknad av uniform.

Det var en mycket trevlig kväll i de trivsamma lokalerna med god mat och dryck, allt till förmånliga priser. Menyförslag, priser och bokningsmöjlighet finns på Garnisonssällskapets hemsida; www.gsgbg.se

Välkommen till Älvsborgsmässen

Det är inte bara bröllop man kan anordna på mässen. Vill man ha fest oavsett vad så kontaktar man Margaretha. Öppen mäss känner vi till sedan länge och vi är alla välkomna. Det finns möjlighet för alla Hv-enheter och frivilligorganisationer att boka mässen för till samkväm, konferens, möten eller annat. Varför inte förlägga ett planeringsmöte inför övning på mässen?

Ett sätt att umgås, föra betydningsfulla eller skapa nya. Hemvärdnet är en betydande del av försvarsmakten och vi har nu fått hemvärnsektionen som vi ska utnyttja. Kolla kalendrarna och boka mässen – vill man ha mat och eller baren öppen, så går det bra att säga till i förväg.

PIERRE ALPSTRANDEN
ORDFÖRANDE GARNISONSSÄLLSKAPETS
HEMVRÄNSEKTION

forts. Bismarck – kansler med järn och ord

rik inte så aktuellt – speciellt inte vid Herrevadsbro 1251, när Birger svekfullt lurade sina motståndare i en fälla och högg ihjäl dem allihop. Varken Bismarck eller Birger Jarl tvekade med järnet i uppbyggnadsfasen, men när segern var vunnit gällde lag och ordning, konsolidering och uppbyggnad inom de givna

geografiska gränserna. Var Putin skall sluta vet ingen, och vart Erdogan skall gå vet han förmodligen inte själv.

"Tidens stora frågor löses ej med tal och majoritetsbeslut utan med blod och järn." Bismarcks ord från "järntiden" må användas av Putin, Erdogan och Orban, men i vår del av världen gäller det

Dagens hemvärnsförband är moderna, slagkraftiga, med bra utrustning och väl skickade att lösa de uppgifter som tilldelats. Utöver soldater har vi andra befattningar – specialister som signalister, hundförare, sjukvårdare och fältkockar.

Bli Specialist i Hemvärnet!

I ledningsfordonet jobbar signalister och stabsassistenter

Bataljoner och kompanier är alltså sammansatta av soldater och specialister. Soldater rekryteras inom Elfsborgsgruppens fyra Hemvärnsbataljoner från det "värnplikssystem" som vi tidigare hade i Sverige – ett system som vi nu kommer att återgå till – även om det inte blir på riktigt samma villkor!!

Specialister är exempelvis stabsassistenter, signalister, fordonsförare, hundförare, sjukvårdare och "fältkockar" mm – en grupp som är lika betydelsefull ur krigsförbandsvärdering som övriga i förbanden, d.v.s. förbandets förmåga att lösa sina uppgifter. Både män och kvinnor är välkomna – Hemvärnet har alltid en plats för den som vill vara med och värna vårt samhälle.

Hur blir man specialist?

Det finns idag ett system som bygger på att man har en utbildningsplan och ett utbildningsavtal.

Den som är intresserad av en specialistbefattning i ett hemvärnsförband får kontakt med en representant för en frivillig försvarsorganisation. Här går man igenom vad befattningen innebär och vilken utbildning som ska genomföras – en utbildningsplan. Denna innehåller tidpunkter för när GU-F (grundutbildning 2 veckor) ska genomföras (ca 20 varje år i hela riket), när befattningsutbildningen ska genomföras, (Frivillig försvarsorganisation

som ansvarar, exempelvis FRO för utbildning till signalist, Försvarsutbildarna för sjukvårdare mm). Även INTRO ska finnas med i utbildningsplanen om så är möjligt! Viktigt påpeka att ansökan till GU-F görs i samband med att utbildningsplanen läggs upp!

Steget efter är kontakt med ett kompani eller bataljonen. Kompanichef eller annan utsedd medarbetare träffar intressenten, genomför ett "Säkerhetsprövningssamtal" som handlar om den sökandes sociala liv, intressen mm och bedöms då samtidigt om han eller hon är lämplig. Handlingarna skickas till utbildningsgrupp – i vårt fall Elfsborgsgruppen som gör "registerkontroll" och (i förekommande fall) har kontakt med socialtjänsten i vederbörandes kommun. När formalia så långt är klart, skrivs ett utbildningsavtal mellan den sökande och Försvarsmakten.

Det är viktigt, att man har fokus på när GU-F startar att man har klart utbildningsavtalet 8-9 veckor före kursstart – innan kursen ska all utrustning hämtas ut och GU-F föregås numera av nätverksbaserat lärande – It's learning som omfattar mycket bra och viktig information före kursstart. Läs mer på www.frivilligutbildning.se

**CLAES-ÅKE HENRICSSON
GARNISONSSÄLLSKAPETS
HEMVARNSSEKTION**

Vi övade mycket med P-skott, men Carl föredrar sin GRG

Lejonet med krona och svärd, över tre klassiska silverströmmar

Blå Lejons inofficiella fana

43. Marina hemvärnsbataljon är tilldelad militära uppgifter i marin miljö och är utrustad med stridsbåtar och andra båtar. Göteborgs skärgård med farleder är vår hemmaplan, men vi skall också kunna lösa uppgifter längs hela kusten. Vårt traditionsnamn har kommit att bli "Blå Lejon" vilket kan härledas ur bataljonens första fana som 2006 togs över från ett enhet ur IB 15 Älvsborgsbrigaden – ett blått lejonhuvud på grön botten.

Vår bataljonsfana har följande symbolik: Ett heraldiskt lejonet präglar många västsvenska förband. Placerad på en blå cirkulär botten, där den blå färgen och runda formen knyter till marinen där förbandstecknen är cirkulära. Runt lejonet löper en röd bård, där färgen knyter an till arvet från kustartilleriets röda färg och Amf 4/KA 4.

Varje kompani har också en kompanifana i vitt och blått med kompaniets nummer 1-4. På kompanifanan återfinns ett ankare som traditionellt och internationellt är symbolen för marininfanteri. 434. Båtkompaniet har inget ankare utan en båtsiluett i vitt, en "Hemmema", en snabbseglande fartygstyp för kustnära strid, som återfanns i Skärgårdsflottan under 1700-talet.

HENRIK LUNDBERG

Inför årets första förbandsövning med Skärgårdsbataljonen Blå lejon ställde vi oss frågan hur vi skulle kunna efterkomma ÖB:s devis: Öka den operativa effekten – nu! Vad kan vi göra under fyra dagar på en SÖF som gör oss mätbart farligare för fienden? Vi har Aurora 17 framför oss i höst, men också ett väsentligt försämrat omvärldsläge som ställer ökade krav. Bataljonschefen ger här sin syn på övningen.

SKÄRGÅRDSBATALJONENS VÄRÖVNING

Ett uttalat tema för övningarna var tanken att fokusera på det som är viktigast för operativ effekt. Vi vill göra mycket på våra övningar, men att prioritera innebär också att välja bort. En tidig prioritering var att båtkompaniet skulle öva i skärgården av naturliga skäl och skyttekompaniernas övning skulle ske på Skillingaryd – ett fält med hög kapacitet och god infrastruktur. Vi berättar här om skyttekompanierna, där hela sju plutonsenheter övades vecka 17.

Utifrån lärdomar från 2016 års övningar och den krigsförbandsvärdering som var gjord valde vi att genomföra SÖF på temat "T3"; Trovärdighet, Tröskeleffekt, Tillsammans.

Trovärdighet; med en hög andel skyddsvaktsutbildade med färska bevis ville vi utveckla förmågan att "på riktigt" verka som skyddsvakt i mer svåra och dynamiska situationer. Under ledning av kunniga befäl som till vardags arbetar som poliser på fältet kunde vi öva mer avancerade och krävande praktiska fall, där förmågan ställdes på prov.

Tröskeleffekt; vi ville snabbt öka vår förmåga till strid mot pansarfordon och valde att särskilt drilla granatgevärsomgångar och för samtliga skjutning med pansarskott. Mängder av övningsvapen och fokus på skjutteknik var metoden!

Tillsammans; alla enheter skulle

genomföra samma typer av övning samt att alla bataljonens befäl deltog i upplägg och utförande. Vi ville göra det tillsammans!

Utfallet var mycket tillfredsställande; inför övningsstart fick instruktörer och chefer tre fokuspunkter för genomförandet. En av dessa fokuspunkter var "Träff i målet". På alla övningar skulle särskild vikt läggas på eldförberedelser, eldobservation, eldreglering – allt som gör att vi åstadkommer träff i målet. Träffresultat dokumenterades och återrapporterades dagligen på skjutledargenomgången, detta för att dra rätt slutsatser och möjliggöra ständig förbättring under övningens gång. Utöver skyddsvakt och skjutning med Pv-vapen övades också plutons anfall, skarpskyttarna genomförde en egen dygnsövning och parallellt utbildades också ytterligare fordonsförare. En höjdpunkt var skjutning med fullskarpa pansarskott; 200 m, knästående mot ett mål på 2x2 m. 6 av 6 skott träff!

Vi övade också sjukvårdskedjan och med hjälp av raska ungdomar från Amfibekårsföreningen som skademärkörer kunde vi träna realistiskt utan att soldaterna behövdes dras ur stridsmomenten.

Det är en särskild utmaning att

skapa en övning som möter olika utbildningsnivåer; det ställer höga krav på delaktighet hos truppförande chefer och instruktörers flexibilitet. Bataljonsledningen följde samtliga övningar och gav oblygt sina inspel under övningens gång. Vi har en klar bild av hur vi vill öva och bästa sättet att följa upp är att vara delaktig på plats och ställa krav på innehåll och metod! Ingen detalj oväsentlig!

Vi har också fastställt en plan för vad vi vill åstadkomma 2018-2019. Nästa år är temat "Tillgänglighet"; vilket bland annat innebär att vi ska testa bataljonens beredskap och förmåga till mobilisering.

Vår viktigaste erfarenhet denna gång var att det lönar sig att "go back to basics" och drilla handhavande på vapen och uppträdande som skyddsvakt. Och vi fick "Träff i målet"; nöjda soldater och en bataljon med ökad operativ effekt!

**MJ HENRIK LUNDBERG
C 43. MARINA HVBAT**

Varför väljer jag att tjänstgöra vid 445 Hv GRK pluton?

Jag har en ganska utpräglad bakgrund inom Försvarsmakten, min far var under mina unga år yrkesofficer inom artilleriet och detta just under nedläggningsvägen på sena 90-talet. Detta gjorde att familjen flyttade runt en hel del, innan vi slutligen hamnade i Göteborg där min far läste till arméingenjör på Chalmers.

När det en vacker dag var dags för mig att mönstra var jag inte säker på om Försvarsmakten var något för mig. Det var som säkert är bekant för många, inte särskilt svårt att slingra sig ifrån tjänstgöring vid mönstring. Allt eftersom mönstringsdagen gick blev jag dock mer och mer övertygad om att värnplikt var något jag ville göra och när jag äntligen under eftermiddagen fick träffa mönstringsförrättaren var jag så säker på min sak, att jag ville till Boden och Sveriges sista och enda artilleriregemente. Förrättaren bara drog på smilbanden och stämplade mitt papper.

Jag gjorde alltså min grundutbildning på artilleriregementet i Boden, 2009-10 som en av de lyckliga i den sista värnpliktskullen. Väl färdig med detta fick jag också möjligheten att som en av de allra första bli anställd i det nya yrkesförsvaret. Det tog inte lång tid innan jag fick order att bege mig till Livgardet för missionsutbildning och utflykt till Afghanistan. Totalt två turer blev det, 2011 och 2013 och dessa erfarenheter gav mig väldigt mycket som person och är något jag är väldigt glad att ha genomfört.

Efter nästan fyra år i försvarsmakten var jag ganska säker på att jag var redo för ett liv i det civila. Jag behöll såklart kontakt med kamrater och gamla kollegor i Försvarsmakten och ibland kom

erbjudanden om GSS/T-anställningar – det var dock inget som kändes aktuellt för mig. Jag hade nämligen börjat plugga till civilingenjör på Chalmers och var måttligt intresserad av att åka på veckolånga utflykter flera gånger per år till exempelvis Boden.

Men så en dag för inte så länge sedan fick jag ett samtal från en för mig främmande man, han sa sig representera Försvarsmakten och närmare bestämt Hemvärnet. Han berättade att han fått uppgiften att rekrytera och utbilda en Hv-granatkarpluton och undrade om jag var intresserad.

Precis som den dagen jag mönstrade många år tidigare var jag först skeptisk. Jag fick några veckors betänketid innan informationsträff och intresseanmälan och under den tiden reflekterade jag över saken. Jag kom underfund med att det nog är ganska givande att ställa upp med sina kunskaper och erfarenheter, samtidigt som man får försvara hembygden, det känns ganska givande med den lokala förankringen till Göteborg. Vidare skall man inte underskatta den gemenskap och glädje som finns hos oss som genomfört militärtjänst.

I skrivande stund har jag för någon helg sedan genomfört intro med stöd

Övning under ISAF-missionen i Afghanistan 2011

av Elfsborgsgruppen på Käsö – en strålände maj-helg som verkligen gav mersmak. Jag tror inte bara att jag talar för mig själv utan för alla som var med denna helg – det är viktigt att då och då få känna sig lite behövd av samhället, använda gamla kunskaper och vara en del av ett sammanhang. Dessutom ska inte förglömmas den härliga känslan som infinner sig när man hör en pluton granatkastare mullra i skogen och efter någon halvminut betrakta det förödande understöd de levererar i verkansområdet.

Avslutningsvis kan jag bara konstatera att detta kommer bli riktigt bra. Jag är säker på att Hv-bataljonerna här i väst behöver och uppskattar vårt understöd, samtidigt som vi på granatkarplutonen tycker det är viktigt och väldigt roligt att åter igen få lösa en viktig uppgift!

ALEXANDER ZIMMERMAN
GRUPPCHEF 2. E-GRP.

Hur går det med granatkarplutonen, när skjuter ni?

Dessa och liknande frågor får jag flera gånger per vecka, sen jag i förra numret skrev att Elfsborgsgruppen kommer sätta upp och utbilda en granatkarpluton, med placering i Göteborg/Borås-området. Intresset är minst sagt stort inom hela garnisonen, men framför allt på våra bataljoner som är högst förväntansfulla.

Vi har haft tre informationsträffar, som resulterade i 70 ansökningar till plutonen. Dessa är mestadels nya sökande in till Hemvärnet, men även en del från befintliga Hv-förband. Vi har idag bemannat 53 av plutonens 63 befattningar, där många genomförde sin första HV-övning i form av introduktionsutbildningen 19-21 maj 2017.

Stämningen är på topp i plutonen och alla ser fram emot

repetitionsutbildningen GRK som drar igång i augusti. Läs här intill om Alexander och vägen in i plutonen.

Så, för att svara på frågan överst: Det går mycket bra med GRK-plutonen och vi skjuter våra första granater i början på september.

Är du intresserad av att tjänstgöra på Hv GRK-pluton? Hör av dig till Elfsborgsgruppen!

Plutonen har ännu tio lediga befattningar och där söker vi dig som har tidigare utbildning inom indirekt eld, eller har förarutbildning på bandvagn, tgb30/40 eller tgb11/13.

SLAVKO MIJIC
UTBILDNINGSOFFICER GRK/E

För några decennier sedan var Hemvärnet en mycket lokal företeelse och uppgifterna handlade mycket om; en pluton – ett objekt. Utrustningen präglades av arvet från armén. HvSS chef beskriver här hur det ser ut idag.

HEMVÄRNETS STRIDSSKOLA AV IDAG

Björn Olsson

I takt med de omfattande reduceringarna av Försvarsmakten i övrigt har hemvärnsförbandens betydelse ökat. Vi har nu ansvaret för att skydda flyg- och marinstridskrafternas basområden, strategisk infrastruktur som hamnar och flygplatser samt vitala objekt för landets ledning och försörjning. Dessa uppgifter kräver kompani- och bataljonsstyrkor för att ha tillräcklig styrka och uthållighet. Detta ställer helt nya och större krav på hemvärnsförbandens chefsutbildning, ledning och logistik, för att nämna några områden.

Det är i dessa utbildningsbehov som HvSS tar sin utgångspunkt när vi lägger upp kursutbudet och driver vår utveckling. Genomför man t ex kompani- och bataljonskurserna så får man kunskap om de viktigaste typuppgifterna genom de applex *) som utvecklats vid skolan. Vidare har vi till del integrerat pluton- och kompanichefskurserna så att eleverna genom ordregivning, spel i terrängen mm får kunskap och förståelse för andra ledningsnivåer. Vidare har vi integrerat utbildningen för kompani- och bataljonskvartermästare. Genom dessa utbild-

ningsupplägg skapas kunskap och förståelse för förbandets helhet, vilket gynnar förbandets förmåga och effekt.

I Hemvärnet har vi två utmärkta drivbänkar för utbildningen, både på HvSS och vid Utbildningsgrupperna. Den ena är KFÖ systemet och den andra är ledningsträningsövningen Gelta Bear. Bägge dessa verksamheter är höggradigt motiverande för chefer, specialister och soldater att genomföra utbildningar i syfte att förkovra sig.

För HvSS del innebär detta att vi har ca 800 elever årligen på plats vid HvSS och inom ramen för Gelta Bear övas ca 700 chefer och stabsmedlemmar. Dessutom deltar Militärregionstaberna som "högre chef", kommuner, länsstyrelser, FMLOG, räddningstjänst, polis, media personal m fl. Genom Ledningsregementets och Utbildningsgruppernas utmärkta stöd så har denna övning på ett mycket påtagligt sätt bidragit till att utveckla ledningen av hela vårt territoriella system.

I skrivande stund har vi på skolan en gruppchefskurs och en bataljonschefskurs med ett 30-tal motiverade och målinriktade elever. Efter sju år som C HvSS så slutar jag aldrig att imponeras av den kraft och framåtanda som präglar våra hemvärnsförband.

När jag nu, inför pensionsavgång vid

Chefsutbildning i HvSS

årsskiftet, ser tillbaka på mina 42 år i uniform så tillhör mötet med Hemvärns- och frivilligpersonal en av de allra mest stimulerande erfarenheterna jag upplevt. Era insatser är viktiga, efterfrågade och uppskattade.

Väl mött på någon av HvSS kurser (kursutbudet finns på hemvarnet.se)

ÖVERSTE BJÖRN OLSSON
CHEF HVSS

*) Applex kan beskrivas som praktikfall med ett scenario och läge samt en tydligt definierad uppgift med tilldelade resurser. Enligt SAOL innebär applikatorisk en pedagogisk metod som avser tillämpning i praktiken av inhämtade kunskaper, alltså en problemlösande läroform.

Hantering av farligt gods till sjöss

Transporter till sjöss kan ingå i våra bataljoners operationer. För att ligga på framkant vad gäller förmågan att säkert hantera farligt gods genomförs 1-2 april utbildning i "Farligt gods, sjö" genom Elfsborgsgruppens försorg. Ett drygt tiotal deltagare samlades för att förkovra sig och öka kompetensen kring vad som gäller vid hantering av farligt gods till sjöss. Ian Björkman

från Amf 1 hade rest ner från Stockholm och fungerade som kursledare. Utbildningen som bygger på "Handbok farligt gods, sjö" varvades med föreläsningar och arbetsuppgifter. Kursen avslutades på söndagseftermiddag med ett skriftligt prov och utdelning av kursintyg.

Kursen omfattade bland annat roller som fartygschef/båtchef och farligt gods-ansvarig ombord, hur farligt gods klassificeras och märks, krav som finns på stuvning och separation ombord, vilka krav som finns på förpackningar och dokumentation i samband med

Kursdeltagare i djup koncentration

hantering av farligt gods samt vilka nödlägesåtgärder som kan behöva vidtas vid exempelvis brand ombord.

TEXT/BILD MIKAEL BODELL

Våreld 2017 med Göteborgs Södra Hv-bat

Bild: En stridsvagn 122B som deltog i övningen

Ett förbandsår för ökad Operativ Effekt
Vartannat år innebär befattningsträning och vartannat år s k förbandsår. Så ser KFÖ-modellen ut för huvuddelen av landets hemvärnsbataljoner. Efter ett år med stabs-, befattnings- och skyddsvaktsutbildning är det dags att knyta ihop säcken. 2017 är ett verkligt förbandsår för 41.bataljonen.

Vårens SÖF (Särskild Övning Förband) för bataljonen är övning Våreld 2017. Denna övning är en stor återkommande arméövning i södra Sverige. Övningen har hittills varit i Skövde-området men genomfördes i år på P 7 i Revingehed under vecka 21. Flera andra förband ur armén deltog och omfattningen innebar strid i brigadsram där man övar anfall, försvar och fördröjningsstrid. Totalt deltog detta år 3.000 soldater ur tretton av Försvarsmaktens förband och skolor. 41.hemvärnsbataljonen deltog med drygt 200 soldater ur 411.- och 412. Hv-insatskompanierna. De två kompanierna ingick i styrka röd tillsammans med, bland annat, ett stridsvagnskompani och ett mekaniserat kompani. Styrka röd leddes av 18. stridsgruppen från Gotland.

De båda kompanierna genomförde första dagen, understödda av Movecon, ca 300 km fordonsmarsch ner till Skåne där de anslöt i övningen. Efter ett dygn av övning och förberedelser kom 411. kompaniet att få uppgiften att försvara Björka-basen, sydost om Revingehed. Efter att ha varit utsatt för motståndarens spaning genomförde denne senare flera helikopterluftlandsättningar i basens närhet. Någon timme därefter inledde styrka Blå ett bataljonsanfall mot basen. 411. kompaniet löste sin uppgift på ett utomordentligt sätt och fick efter ett par timmars strid, under årets förmodligen varmaste dag hittills, order från sin högre chef att dra sig ur och genomföra urnästling till återsamlingsplats vid Revinge. Över

tiden levererade kompaniet också, från sina två O-platser, förstklassiga rapporter till 18. stridsgruppen som underlag till stridsgruppschefens beslut för den kommande striden.

412. kompaniet fick två uppgifter i anslutning till stridsgruppens huvuddel på Revingefältet. Dels att skydda stridsgruppens norra flank, så att inga fiendliga förband skulle ”rinna in fel väg”, och dels att spana samt med indirekt eld bekämpa fiendens framryckning inom ett tilldelat UBO (Underrättelse- och Bekämpningsområde). Båda dessa uppgifter löstes med stor framgång. Även från 412. kompaniet levererades förnämliga rapporter till stöd för högre chef. Kompaniet genomförde dessutom ett antal framgångsrika bekämpningar genom att utnyttja indirekt eld.

Efter en natts välbehövlig sömn genomfördes under den fjärde dagen

återtransport till Göteborg för att genomföra vård och inlämning på Garnisonen.

En väl genomförd förbandsövning avser att öva alla befattningar och soldater i sitt rätta sammanhang och att se till att de olika funktionerna vävs samman så friktionsfritt som möjligt. Övning Våreld har för vår del uppfyllt detta. Inte bara så att våra insatskompanier har fått öva sig samman utan också att man har övat tillsammans med andra arméförband. Övar vi tillsammans kommer vår gemensamma förmåga att stärkas, förbanden bli effektivare och Försvarsmaktens operativa effekt kommer att öka.

Efter Våreld är 41.bataljonen ännu mer beredd inför nästa stora utmaning – Aurora 17.

**CHRISTER OLSSON
BATALJONCHEF**

På veterandagen den 29 maj invigde Fredsbaskarna Sjuhärad en minnessten i Borås. HvMk Borås deltog med samlingsmusik och fanfar.

ORDFÖRÄNDENS RADER

Först vill jag tacka medlemmarna i Kamratföreningssektionen för förtroendet att välja mig till ny ordförande. Jag vill också passa på att tacka de medlemmar som nu lämnat styrelsen och särskilt då Bo Andersson som varit ordförande i omgångar under många år. Tack Bosse!

Vilka de nya styrelseledamöterna är kan ni läsa om på vår hemsida; www.gg-kamratforening.se. Själv konstaterar jag att det är 17 år sedan jag slutade i Försvaret och då även uppdraget som ordförande för dåvarande kamratföreningen. Så det känns som cirkeln är slut igen, men nu i en starkt förändrad omvärld, särskilt inom Försvaret. Verksamheten inom Garnisonen är också starkt förändrad sedan min tid. Dessbättre har utvecklingen varit positiv i flera avseenden med bl a en ökad numerär av anställda och en intensifierad övningsverksamhet. Detta innebär också krav på kamratföreningen för att vi skall kunna rekrytera medlemmar från Garnisonen då de avslutar sin aktiva tjänst. Mer om detta längre fram.

Kamratföreningen har under den här tiden också fått kännas vid ett alltmer sviktande medlemsantal och det är min förhoppning att sedan vi nu uppgått som en sektion i Garnisonssällskapet i Göteborg skapat bättre förutsättningar för att stabilisera och på sikt helst öka antalet medlemmar igen. Genom denna nyordning har vi försökt göra det enklare och tydligare för de anställda i Göteborgs garnison att gå in kamratföreningen den dag man avslutar sin

aktiva tjänst. Organisatoriska förändringar är dock inte tillräckliga utan en attraktiv verksamhet är givetvis också nödvändig. Föreningen bär på ett arv från Älvsborgs Kustartilleriregemente varifrån de flesta medlemmarna också kommer. Det är bra och det skall vi vårda men vi måste också tänka på de som nu arbetar i garnisonen och hur vi kan bli attraktiva även för dem. Styrelsen kommer att fortsätta arbetet för att försöka utveckla verksamheten både för nuvarande och presumtiva medlemmar. Vi tar gärna emot förslag och idéer från alla.

En ”nygammal” aktivitet som vi kommer att göra i höst är resan till AMF 1 den 1-3 september, i samband med Marinens dag där. Denna resa var tidigare en årlig tradition då de dåvarande KA-förbanden existerade och varje år åkte alla kamratföreningarna till ett av KA-förbanden. Det var en uppskattad aktivitet med många deltagare och nu gör vi ett nytt försök för att se om det kan vara intressant för medlemmarna. Arrangemanget är också samordnat med kamratföreningarna från tidigare KA-förband. Resan går till Berga med studiebesök och gemensam middag. På söndagen åker vi till det gamla regementsområdet på Rindö innan vi återvänder till Göteborg. Vi ser fram mot några givande dagar i trevligt sällskap med gamla och nya kamrater. Information om resan har gått ut tidigare, men om någon i sista stund skulle vara intresserad av att delta när ni läser detta så hör av er till mig så skall jag undersöka om det går att ordna.

Alla är givetvis välkomna även om medlemmarna i kamratföreningssektionen har företräde då antalet platser är begränsat.

I och med att vi nu är en sektion i Garnisonssällskapet så gäller även deras stadgar för oss. Stadgarna kan ni läsa på Garnisonssällskapet hemsida; www.gsgbg.se och på sikt kommer vi att försöka knyta ihop Sällskapets och vår sektionens hemsida på ett bättre sätt. Vi behöver även komplettera Garnisonssällskapets stadgar med det som gäller särskilt för vår sektionens verksamhet, främst då styrelsens arbete. Jag räknar med att återkomma även med ett förslag till höstmötet.

En skön och avkopplande sommar önskar jag er alla!

**BENGT DELANG
ORDFÖRÄNDEN
GÖTEBORGS GARNISONSSÄLLSKAPETS
KAMRATFÖRENING**

Gång på gång återkommer man till hur skyddet för den viktiga infarten till handelsvägen Göta Älv har skötts. Försvarsverk med träpalissader, fästningar av sten, kanoner av växande storlek, minspärrar, fasta radarstationer, men på senare tid alla ersatta med amfibiestyrkor. Vi vill uppmärksamma det ypperliga arbete som gjordes i form av en bok vid nedläggelsen av Amf 4. Bara bilderna är en unik skatt!

Från Kustartilleri till Amfibie på Västkusten

Inför nedläggelsen av Amf 4 (tidigare KA 4) 2005 bildades en redaktionsgrupp bestående av Svante Kristensson, Fred Backlund, Hans-Richard Wijkmark, Lars Leffler, Sigvard Oscarsson, Kaj Modig, Lennart Hammarstrand för att beskriva utvecklingen i en bok ”Från Kustartilleri till Amfibie på Västkusten.” Arbetet gjordes under 2004 med hjälp av ett stort antal medarbetare hjälp och med stöd av Föreningen för Göteborgs

Försvar. För att minna om utvecklingen redovisas här ”Historiskt arv – Resumé.”

Kustförsvaret före 1902

Sedan mitten av 1300-talet har Göta älvs utlopp skyddats av svenska försvarsverk. På platsen för det som sedermera blev sockerbruket vid Klippan i Majorna anlades Älvsborg som på 1500-talet byggdes ut till ett bestyckat slott med vallgrav. Fästet anlades sannolikt

redan under 1200-talet, men omtalas först 1366. Slottet intogs flera gånger, varför istället Nya Elfsborg anlades i älvmyrningen utanför. Fästningen stod klar 1661 och bibehölls som försvarsanläggning intill 1869.

Arméns flotta sattes upp 1740 med en Göteborgs/Bohuseskader och baserades på Nya Varvet, som byggdes ut.

forts. sid.28

Traditionsklädda soldater 2005 vid en 6-tums tornpjäs på Oscar II fort

Älvsborgs fästning

Beslut fattades 1897 att bygga en modern försvarsanläggning på Västerberget söder om Göta Älvs utlopp. Dess centrum skulle vara "Oscar II Fort" och byggnadsarbetena inleddes 1899. Fortet fick imponerade bestyckning som innefattade 24 cm, 15,2 cm och 57 mm artilleri samt mineringar. Befästningarna fick 1904 namnet Älvsborgs Fästning.

Älvsborgs Kustartilleridetachment 1902 - 1914

Kustartilleriet bildades 1902. Ett detachment ur KA 2 sändes till Älvsborgs fästning (Älvsborgs Kustartilleridetachment, KA 2 Ä). Chef med stab inrymdes på Nya Varvet och förbandet bemannade O II Fort, Götiska batteriet, två minstationer samt två minkabelbåtar. Under unionskrisen 1905 höjdes beredskapen. 1 september 1907 genomfördes den första ordersatta krigsförbandsövningen. De första protokollen från skarpskjutningar med artilleri i Göteborg är daterade den 12 augusti 1908. Mineringsskolan från KA 2 genomförde övningsverksamhet vid Nya Älvsborg 1912. Därefter föreslogs att mineringsverksamheten skulle genomföras vart tredje år i Göteborg.

Älvsborgs Kustartillerikår, KA 3 1915 - 1926

Under första världskriget ombildades Älvsborgs Kustartilleridetachment. Den 1 januari 1915 bildades Älvsborgs Kustartillerikår (KA 3) och förlades till Nya Varvet. Kåren drogs in 1926 som ett resultat av 1925 års försvarsbeslut.

Tiden 1926 - 1939

Kvar vid Älvsborgs fästning efter 1925 års försvarsbeslut blev kommandanten, fem underofficerskorpraler samt sex stammanskap.

Älvsborgs Kustartilleridetachment 1939 - 1942

Ett detachment ur KA 2 kommanderades till Älvsborgs fästning i samband med andra världskrigets utbrott. Spärarna Älvsborg och Galterö upprättades. Kompletteringsutbildning genomfördes för de värnpliktiga som skulle bemanna stridsmedlen. Under perioden påbörjades utbyggnaden av den sk "Havsbandslinjen". Antalet värnpliktiga ökade från ca 300 till ca 1000.

Göteborgs Kustartilleriförsvaret och KA 4 organiseras

Enligt försvarsbeslut 1942 upprättades Älvsborgs Kustartilleriregemente (KA 4) i Göteborg 1 juli 1942. Genom samma försvarsbeslut uppgick Älvsborgs fästning i Göteborgs Kustartilleriförsvaret (GbK). Kustartilleriförsvarets chef blev tillika regementschef, C GbK/KA 4. Förste chef blev överste Rudolf Kolmodin.

KA 4 utveckling efter kriget

Efterhand förändrades utbildningen genom att den rörliga artilleriutbildningen 1956 koncentrerades till KA 2 och i övrigt gick utvecklingen mot mer centraliserad utbildning (luftvärn till KA 3 och KA 5). Regimentets utbildning inriktades mot fast sjöfront, min, radar, samband, sjukvård och gemensam befälsutbildning för kustartilleriet. Under inledningen av 90-talet inriktades utbildningen i kustartilleriet mot amfibieförband och 1992 omorganiserades regementet för att bli en lämpligare plattform för amfibieutbildning.

KA 4 och Amf 4 organisation fram till nedläggningen 2005

Hösten 1992 genomfördes den första slutövningen av amfibiekaraktär vid KA 4. År 2000 upphörde KA 4 och Älvsborgs Amfibieregemente, Amf 4, organi-

serades. Tekniker och operatörsutbildningen vid tidigare Radarskolan samt sjukvårdsutbildningen vid tidigare Sjukvårdsskolan reducerades.

Amf 4 lades formellt ner den 31 december 2004. Då bildades Avvecklingsorganisationen Amf 4 med uppdrag att slutföra utbildningen av 5. Amfibiebataljonen och att avveckla förbandet. Den 18 juni 2005 genomfördes, i samband med en minnesdag för Älvsborgs Amfibieregemente, avtackning av regementets personal. Regimentets fana överlämnades till chefen för 1. Amfibieregementet vid en ceremoni den 5 september.

För den som har ett intresse för den militära utvecklingen förordas ett studium av boken **Från Kustartilleri till Amfibie på Västkusten**. Boken kan lånas på Garnisonsmässens bibliotek eller köpas i Traditionsrummet att ta del av eller ge bort som present. Kontakta g.g.kamratforening@hotmail.se

SIGVARD OSCARSSON

Boken kan beställas från Kamratföreningen

Ombord är skeppsklockan ett närmast heligt ting. Det är nog bara ankaret som har liknande symbolik. Ankaret står för trygghet, hopp och tro, medan skeppsklockan står för varsel och mystik. Det finns många historier om skeppsklockor som slagit av sig själv för att varna för fara, även om klappen varit surrad för att den inte skulle slå vid sjögång.

Just det sägs exempelvis kunna ske när ett fartyg håller på att gå i kvav. I skeppsklockan bor fartygets själ! Gud nåde den oerfarne jungman som får idén att putsa skeppsklockan. Den skall vara orörd av människohand. Slag görs med hjälp av fockedrevsudden, som normalt är ett förstklassigt sjömansarbete fastsatt vid klappen och värdigt en vacker klocka. Det berättas att s/s Montmagny sökte efter kroppar från förlista Titanic utanför Newfoundland den där vårdagen 1912. När hon befann sig på själva haveriplatsen började hennes egen skeppsklocka slå, helt av sig själv!

De flesta av oss har väl hört talas om att det "slås glas" till sjöss. Många kanske utan att närmare fundera på varför. En vanlig 50-års present till personer med marin anknytning är ju också "skeppsur", som slår glas istället för vanliga hel- och halvtimmar.

Vakter ombord

För att riktigt förstå användningen måste man veta lite om hur dygnet ombord var (och till vissa delar fortfarande är) indelat. Dygnet delades in i sju vakter varav fem var 4 timmar långa och två var på 2 timmar vardera.

00 00 - 04 00	Hundvakten
04 00 - 08 00	Dagvakten
08 00 - 12 00	Förmiddagsvakten
12 00 - 16 00	Middagsvakten
16 00 - 18 00	Första plattvakten
18 00 - 20 00	Andra plattvakten
20 00 - 24 00	Första vakt

Besättningen är indelad i två vakter: styrbords respektive babords vakt. Befälet har sina befattningar klara, men varje övrig besättningsmedlem tilldelas ett skeppsnnummer, som beskriver hans/hennes arbetsuppgifter. Skeppsnnumren är udda för styrbords vakt och jämna för babords vakt. Varje vakt är sedan indelad i två kvarter och de turas om att vara i tjänst. Skeppsnnummer 001 vid flottan är t.ex. signalmatros i styrbords vakt första kvarteret.

Om allt är lugnt; gott väder, inga segelskiften eller annat tungt arbete

som behöver utföras, kan fartygets drift normalt skötas av bara ett kvarter. Det andra kvarteret står "stand by" och kan då användas till underhållsarbeten, eller rent av få en stunds vila. Det är vaktens fria kvarter. Utöver dessa finns en del så kallade dagmän, som inte går sjövakter. Det är t.ex. kocken, donkeyman, timmerman, kanske båtsman och givetvis kapten och maskintjänstchef eller chiefen som man säger.

Den vakt som inte är i tjänst kallas fria vakt. Om det krävs kan även den styrkan få fullt jobb. Sammanlagt kan en genomsnittlig arbetsdag bli ca 14 timmar/dygn, men mer var inte ovanligt på segelfartygens tid. Vid dåligt väder fick ofta hela besättningen hjälpas åt, även de som normalt inte gjorde sjövakter. Höll det dåliga vädret i sig kunde det gå flera dygn utan längre vila.

Idag arbetas det ofta i trevaktssystem. Det innebär fyra timmar tjänst följt av åtta timmars ledighet. Ibland kör man sex timmars vakt istället för fyra, för att få längre sammanhängande fritid, men grunderna för vaktindelning finns fortfarande kvar på många håll både inom civil och militär sjöfart. När jag tjänstgjorde på HMS Orion körde vi med rakt trevaktssystem. Jobba fyra timmar, ledig åtta. Det innebar att vi hade samma vakter under alla dygn vi låg ute. För att göra det rättvist skiftade vi vid nästa sjöpass. Hade man haft hundvakten tio dygn på raken var man glad att få dagvakten nästa gång vi gick ut. Det blev ju så att dagvaktens VO kom ut på bryggan med ett glatt God Morgon klockan 04.00. Som svar fick han ett gäspande trött God Nattn från avgående hundvaktens VO.

Nu är det ju så att man inte bara är i tjänst under sjövakten på bryggan. Man har andra jobb vid sidan av. 12 timmars arbetsdag är normalt även idag på de flesta fartyg.

Åtta glas...

"Glasbruket", d.v.s. bruket att slå glas för att signalera tiden ombord, har traditioner långt tillbaka i tiden, innan klockan var allmän egendom. I gamla dagar hade man timglas för att veta tiden ombord. Sanden i timglaset var avpassad till att rinna igenom på exakt en halv timma. Det fanns alltid en man ur arbetande vaktkvarter som hade till uppgift att hålla kontroll på timglaset, och vända på det exakt vid rätt tid, när sista sandkornet rann igenom. Första gången på vaktens som timglaset var tomt och vändes hade det alltså gått en halv timma och då slogs "ett glas" = ett

slag på skeppsklockan. Efter en timma blev det då två glas o.s.v. För att lättare kunna räkna antalet slag slogs de i grupper om två. Vid udda antal slutade man med ett enkelslag. Sju glas slogs alltså - - - - -

Exempel: Klockan 20.30 har Första Vakten jobbat en halv timma och då slås ett slag = Ett glas. Klockan 24.00 har samma vakt jobbat i fyra timmar och man slår åtta glas. Då går Hundvakten på och 00.30, efter deras första halvtimma av vakt, slår man ett glas.

En gång i mitt liv har jag varit med om att det slagits mer än åtta glas. Det var under långresa med HMS Carlskrona. Vi låg i Recife i Brasilien på nyårsnatten. Då slogs det gamla året ut med åtta glas klockan 24.00 av äldste man, direkt följt av åtta glas på det nya året 00.00 slagit av den yngste ombord. Om detta är vanligt förekommande vet jag inte, men det gav en alldeles speciell känsla då, så långt hemifrån.

För att dela gracerna jämnt och rättvist, så inte en vakt skall få det sämsta hela tiden: t.ex. Hundvakten varje natt till sjöss, finns begreppet Första respektive Andra Plattvakten. Som du kan se i tabellen, innebär det att dygnsrytmen förskjuts, genom att det finns två två-timmars vakter i samband med middagen.

För att ange tid ombord behövde man alltså tala om under vilken vakt en sak skulle ske och dessutom hur många glas in på vaktens. Exempel:

"Vi beräknar anlöpa hamn i morgon vid tre glas på Första Vakten." Alltså: "I morgon kväll klockan halv tio - då grabbar - då börjar livet..."

KAJ MODIG

Kajs egen klocka - en present från Orion på 50-årsdagen

Flottans hemligaste fartyg, HMS Orion

– en kustartillerist berättar om det som inte är hemligt

Orion sjösattes 1984 och var en högteknisk plattform, i första hand avsedd för inhämtning av signaldata från fartyg i Östersjön och från angränsande landområden. Enkelt uttryckt kan man väl anta att tyngdpunkten låg på att få taktiska underrättelser och tekniska signaler från Sovjetunionen och dess förband.

Ombord var det FRA som avlyssnade omgivningen och kartlade signalmönster. Om mycket kommunikation gick mot en och samma plats så fanns där ju förmodligen någon form av stab. Radarbilder och framför allt enskilda fartyg identifierades och fotograferades av marinens personal.

Anledningen till att jag som kustartillerist kom till Orion var att när MKV bildades 1986, skulle flottan och KA närma sig varandra. Året därpå gjorde alla KA kadetter en långresa med HMS Carlskrona och jag fick ingå i grundbesättningen. Efter långresan kunde jag sedan mönstra på HMS Orion som andre officer (2 O). Jag var där över fyra år och fick se både Sovjetunionens fall och Tysklands återförening på nära håll. Ibland nästan lite för nära!

När jag kom ombord 1989 hade det varit en del skrivelser om fartyget och dess uppträdande. Kollisionen 1985 minns väl många ännu. HMS Orion rammades av en sovjetisk minsvepare av Sonyaklass. Orion var, liksom vårt spaningsflyg, mycket närgångna under sovjetiska övningar. Under en övning så tröttnade ryssarna och försökte att tvinga bort Orion från att komma för nära de intressanta objekten. Läget blev mycket spänt efter sammanstötningen och Orion drog sig därifrån under bevakning av en sovjetisk ubåt. Spaningsdivisionen på F17 fick order om att visa flagg och en SH37 (Viggen) skickades ut. Genom att göra ett antal upprepade lågsniffningar över ubåtstor-net, till stort jubel från Orions besättning, så drog sig ubåten tillbaka.

Kommendörkapten Lars Haller var en av fartygscheferna under min tid ombord. Här följer några citat från Blekinge läns Tidning av vad han berättat: "Radarbilder och fartyg fotograferades. Det gick ju att måla om fartyg, men det fanns alltid några bucklor eller liknande som gjorde att fototolkare kunde

se vad det var för individ.

Ibland höll Sovjet enorma landstigningsövningar med upp emot 50 fartyg. Då kunde man lista ut taktik och teknik och kanske också var de hade tänkt sig att det här egentligen skulle ske. Informationen hamnade i FRA centralt på Lovön i Stockholm, eller vid MUST. Men hur man använde informationen vet jag inte." Han slutade som fartygschef 1993.

En annan incident, även den med

Haller som FC kommer jag ihåg. Den gången var det ingen som skratade, utan tvärtom togs det på största allvar. Vapenskapen läs-

tes upp och vakten förstärktes på bryggan. Vi hade stående order att aldrig visa vapen öster om Gotland. Skulle vi öva eller provskjuta fick vi göra det i början eller slutet av företaget, när vi var på svenskt territorialhav. Denna gång låg vapnen dolda, men ändå skjutklara! Här kommer Hallers version av detta: "Orion låg och observerade två samövande attackkorvetter av Nanutja-klass. Det ena fartyget tycktes ha fått maskinproblem och låg stilla och drev. Den andra korvetten däremot satte med hög fart akterifrån kurs rätt mot Orion. Gång på gång passerade korvetten nära. Avståndet krympte mer och mer. Den ryske befälhavaren stod med megafonen i hand och vi antog, att han muntligen tänkte meddela oss något. Plötsligt slogs en maskinmanöver och den ryska båtens sjöröbtuber trycktes in mot Orions styrbordsida".

Lars Haller var övertygad om att ryssen bara ville skrämmas och inte hade för avsikt att köra på Orion. "Det var nog bara ett misstag. För samtidigt kastade de över en bok med titeln 'Östersjömarinen – två gånger Sovjetunionens hjälte' och två askar cigaretter. Sedan försvann de i fjärran".

Varför två besättningar?

I slutet av 1980-talet försökte den siste sovjetiske ledaren Michail Gorbatjov att reformera staten med sin politiska perestrojka. I en tidigare hemligstämplad diplomatisk rapport från Sveriges generalkonsulat i Leningrad, daterad december 1989 kan man bl a läsa följande:

"Många är fast i ett administrativt ekonomiskt tänkande. De tror att decentralisering innebär att besluten

flyttas från Gosplan i Moskva till Gosplan i Riga. Under tiden växer varubristen i Baltikum. Bristen på bensin och olja är det stora problemet som alla tror mani-

pulerats från Moskva."

"För Sverige är det inget mer eller mindre än en politisk revolution i Norden som äger rum – den första i vår livstid. Sett mot bakgrund av utvecklingen i Östeuropa i övrigt går parallellen osökt till 1848. Det ena auktoritära styret efter det andra faller – som dominobrickor – inför folkets vrede." Under tecknat D.S. Ahlander

Mot denna bakgrund ville Sveriges regering ha bättre kontroll på vad som hände i Östersjön och en viktig del i det arbetet var Orion. Ett fartyg med möjlighet att stanna länge i operationsområdet. Det mest begränsande var arbetstiden för personalen ombord. För att dubbla tiden till sjöss blev det därför två besättningar som avlöste varandra. Frånsett tiden för bunkring, förädlingshantering och besättningsbyte kunde fartyget vara ständigt på post, alldeles utanför sovjetiska territorialgränsen.

Dags att mönstra på

Första företaget jag var med på startade i Karlskrona. Jag gick på min vakt när vi fortfarande var inomskärs. Det var med något skakiga knän jag navigerade ut förbi Kungsholmens fort. Drog

Den märkliga domen upptill är ett vinyltält som skyddar FRA:s utrustning mot väder, men även mot insyn av obehöriga. Bild Försvarmakten.

en lättandets suck när vi passerat Utklippan och hade en obruten horisont framför oss, men började fundera på fortsättningen, när jag blev beordrad att sätta kurs mot Danzigerbukten och Kaliningrad.

Det som var främmande och något skrämmande i det läget skulle visa sig bli mina "hemmavatten" för mer än fyra år framåt. Vårt operationsområde sträckte sig från Finska viken i norr till Östtyska gränsen i sydväst, men jag vill påstå att den allra mesta tiden tillbringade vi i och runt Danzigerbukten. Ombord sa vi att "nu är det dags att gå hem till Grytan". Där fanns den stora ryska flottbasen Baltisjk (Pillau i gamla Ostpreussen). Det var den enda rent rysk/sovjetiska basen i hela Östersjön, nu när baltiska staterna börjat få självständighet. I söder fanns också de stora polska varven, som levererade nybyggen till Östersjömarinen med jämna mellanrum.

Det hände ibland att vi gick så långt in i Finska Viken vi bara kunde. Det låg nämligen en sovjetisk ubåtsbas vid namn Paldiski där på Estländska sidan. Vid ett sådant tillfälle kom vi i kontakt med ett moderfartyg i ytläge, med miniubåt dockad och klart synlig. Då smattade kamerorna lite extra! Var det en förklaring till vad andra sett eller trott sig se, i och runt Sverige?

Skilda världar ombord

Även om det så småningom blev rutin av det mesta får jag säga att dessa fyra år gav mig spänning och en inblick i

internationell politik jag inte gärna vill vara utan. Det var FRA som fick fram allt vad gäller signaler. De höll stenhårt på sekretessen så den vägen fick vi på bryggan inget skvaller. Jag som VO på bryggan hade direkttelefon ner till FRA OP rum, men den förbindelsen använde vi för att komma överens med deras vakthavande hur vi skulle hantera olika situationer. Vi på bryggan ansvarade ju för identifiering, fotografering och dokumentation av fartygens rörelse. All kommunikation t.ex. inbördes mellan fartyg, mellan fartyg och land eller rent landbaserade signaler tog FRA hand om. Om FRA hade det lugnt på signalsidan kunde vi agera fritt för att få bästa position för vårt jobb, men ofta ville FRA ha speciell kurs, fart eller position för att få bästa mottagning av signaler. Jag minns ett tillfälle när FRAs vakthavande Hasse bad mig sätta högsta fart mot en punkt rakt ut i intet på Östersjön. Vi hade inget av intresse på ytan men visst, det vara bara att ge sig av. När jag var på angiven position ringde jag ner till Hasse och frågade vad vi skulle göra där. Bara tomt hav inga fartyg, inget land bara vi. Hasse bad mig vänta och menade att kanske händer något snart. Mindre än 20 minuter senare dök något upp! Det var en ubåt av den då helt nya Kiloklassen, som kom upp från havsdjupet mindre än en nautisk mil ifrån oss. Då började jag förstå FRAs roll i svensk underrättelsetjänst!

Den typen av händelser kan jag berätta många. Att jag med hjälp av

kurser och avstånd från FRA har plockat upp sovjetiska hydrofonbojar, optiskt siktat, optiskt identifierat och lyckats fotografera massor av intressanta utländska fartyg är givet, men ibland spelade de jäklarna oss från marinens spratt. Det kunde hända att FRA begärde en kurs bara för att de ville ha solen i aktern och lä på helikopterdeck under sin frivakt. "Tack för soltimmarna – nu kan vi styra sydvart igen". Det var inte alltid man älskade det gänget!

FAKTA

HMS Orion	Sjösatt 1984
Längd	61,2 meter
Bredd	11,7 meter
Djupgående	3,8 meter
Deplacement	1 205 ton
Fart	12 knop
Besättning	8 officerare, 18–20 sjömän, ett antal tekniker och operatörer från FRA
Bestyckning	AK5, Ksp 58, möjlighet för en 40 mm allmålskanon på backen

forts. sid.32

Givetvis fanns det jargong och viss rivalitet mellan oss från olika myndigheter, men under alla mina år ombord tycker jag vi hade ett fint samarbete och gjorde ett fantastiskt kvalificerat underrättelsejobb. Jag kommer att tänka på ett tillfälle när vi ligger utanför Gdynia i riktigt dålig sikt. Vi får in ett intressant eko på radarn och konfererar med FRA via bryggtelefonen. Detta bör vi titta närmare på om det går. FC beordrar ”klart skepp underrättelse”, vilket betyder att vi får upp extra fotografier med de stora kamerorna på bryggan, plus att vi bemannar med hydrofonbefäl och börjar plotta det främmande fartygets rörelser. Plötsligt dyker ett helt nytt fartyg upp inför våra ögon. Med två

röda lanternor tända, vilket på internationellt språk betyder ej manöverfärdigt fartyg, kommer en fregatt typ Neustrashimy rakt emot oss. Kameror klickar, signaler spelas in och vår hydrofon får maskin och propellerljud inom hela fartregistret från 0 till + 30 knop. Inte bara en gång. Fartyget är uppenbarligen ute på provtur från varvet och alla system testas i olika farter, rakt framför ögonen på oss. När vi sedan levererar bilder och ljudband till bland annat Marinens Undervattenssensoranalyscentral (MUSAC) får vi höra att vi fått med det, som normalt kan ta flera år att sammanställa från olika fragment av inspelningar. Att ha ljudprofiler så man kan identifiera

enskilda fartyg, är givetvis väldigt viktigt t.ex. vid ubåtsjakt eller vid spaningsarbete där man inte har optisk sikt. Vi minns ju den duktige korpral Jones bravader i ”Jakten på Röd oktober”!

Ryssland har sjösatt nya generationer av signalspaningsfartyg och Sverige är på väg att ta fram ett nytt. Tittar vi på vår omvärld har inte betydelsen av signalspaning blivit mindre. Tvärtom. Tänk bara på vad Wikileaks gjort och hur USA president Trump hanterar känsliga uppgifter, och insinuerar att andra gör det. När kommer nästa Watergate, men med helt nya signalvägar?

KAJ MODIG

STOCKHOLMS KUSTARTILLERIFÖRSVAR 1914–2000; EN GUIDE TILL DET FASTA SJÖFRONTSARTILLERIET I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD

Författare: Alexander Wahlund (ex Alexander Olsson)

Förlag: Befästningsbyrån, vilket är ett privat förlag ägt av författaren

Tryck: Ljungbergs tryckeri AB, Klippan 2017, 261 sidor

ISBN: 978-91-639-2706-5

Boken beställs genom insättning av 395:-

plus porto 45:- på Bg 5125-2237

Att ge sig på att skriva en bok om det fasta sjöfrontsartilleriet inom Stockholms Kustartilleriförsvar är en stor uppgift. Men författaren har en viss rutin. Han gav 2011 ut ”Bunkerboken; hundra år av svenska kustbefästningar” som i detalj beskriver ett stort antal befästningar utmed Sveriges kuster. Han skriver i förordet ”att när Tim Eriksson och jag var färdiga med Bunkerboken... föddes tanken på en lättöverskådlig sammanställning av Stockholms skärgårds moderna batterier”. Arbetet med denna bok kom att pågå i tio år!

Det som började som ett fritidsprojekt växte och tog formen av en bok som i geografisk ordning från Roten i norr till Landsort i söder beskriver alla fasta sjöfrontsbatterier som har anlagts i Stockholms skärgård mellan 1914 och 2000. Och det blev summa 77 batterier! De i innehållsförteckningen förtecknade batteriernas geografiska läge finns angivna på en bifogad karta. Även om boken endast skall behandla fasta sjöfrontsbatterier ges det i boken utrymme för korta presentationer av minspärrtropparna inom SK, markstridsförband, luftvärnsförband och rörliga artilleriför-

band. Men jag tar det från början.

Boken inleds med en kort presentation av kustförsvaret före 1914. Då var det fasta försvaret av sjövägen till Stockholm koncentrerat till de trånga sunden vid Kodjupet och Oxdjupet. Vid Kodjupet uppfördes på 1500-talet ett blockhus, sedan ett högt stentorn och på samma plats uppfördes sedan Vaxholms kastell. På Värmdösidan vid Oxdjupet byggdes Fredriksborgs fästningstorn i början av 1700-talet. På Rindösidan byggdes Oscar-Fredriksborg som blev klart i slutet av 1800-talet.

I nästa kapitel, Kustförsvaret efter 1914, beskrivs hur en förflyttning av sjöfronten skedde med början 1914 till den ”Yttre linjen” med spärrarna Siarö, Karklö, Ångsholmen, Djurönäs, Örsundet och Fällström samt de fristående haubitsbatterierna Torsberg och Lagnöberg. För att bättre kunna stödja flottans operationer flyttade Kustartilleriet med början i mitten av 1930-talet ut försvaret till ”Havsbandslinjen”, i vilken det kom att ingå sju spärrar; Roten, Arholma, Söderarm, Korsö, Långbäling/Ornö, Mellsten och Askö.

Spärrarna ändrade benämning till spärrbataljon och skärgårdsområdet indelades i tre brigadområden. KAB 1 i norra skärgården, KAB 2 i mellersta och KAB 3 i den södra. Under sin storhetstid på 1980-talet uppgick personalstyrkan i de tre brigaderna till sammanlagt 18.000 man ur Kustartilleriet och ca 11.500 man ur Armén.

De enheter som kom att ingå i spärrarna beskrivs och åtföljs av ritningar över befästningar och pjäser mm där alla f.d. pjäsbemannningar åter kan få se hur personalen grupperades i grundställning för alla förekommande pjästyper. Alla pjästyper återges med ett

uniktt bildmaterial liksom också all förekommande eldledningsmateriel för hela den aktuella tidsepoken.

Därefter påbörjas vandringen till alla de 77 batterierna från norr till söder. Man börjar på batteri Roten (RN) och slutar med batteri Landsort (LO). Varje beskrivning innehåller kartor och ritningar över respektive befästningar samt ett stort antal fotografier exteriört och interiört. Författaren har inte lämnat någon möda osparad för att också leta upp även de minsta 57 mm:s batterier, som ibland endast bestod av en eller två pjäser.

Historiken för varje batteri återges. Det skedde en successiv teknisk utveckling. Nya batterier byggdes i princip på ett gammalt, som t ex på Söderarm och Landsort. Bildmaterialet är exklusivt och av hög teknisk kvalitet. De flesta bilderna har författaren själv tagit, men det finns också flera andra bildkällor. En som lämnat många bidrag är Leif Cimrell som deltog vid utvecklingen av i princip alla vapenbefästningar inom SK. Flera bilder är också hämtade från Urban Sobéus efterlämnade arkiv.

Flera personer nämns också som bildleverantör, en av dem som lämnat många bilder är Erik Himmelstrand. Äldre bilder i Sv/V, men även i färg, kommer från Vaxholms fästningsmuseum (VFM) samt i övrigt också från

Försvarets Materielverk (FMV), Fortifikationsverket (FortV), Krigsarkivet (KRA) och Statens Maritima museer (SMM).

Som avslutning innehåller boken en ordlista som kan vara värdefull för dem som inte har erhållit kustartillerikunskap genom värnplik eller anställning. För de som vill läsa mer om Kustartilleriets historia finns en förteckning över tryckta källor.

Jag finner anledning att avsluta denna recension på ungefär samma sätt som jag avslutade min recension av ”Bunkerboken”. Man kan säga att författaren har varit ute när klockan stod på fem i tolv. Samtidigt med hans noggranna dokumentationsarbete pågick nämligen utvecklingen av alla de fortifikatoriska försvarsåtgärder och de förband som funnits under 100 år eller mer och som försvarat Stockholms sjöfront. Försvarsbeslutet år 2000 innebar att invasionsförsvaret skulle avvecklas. Detta kunde få helt bisarra konsekvenser, t ex att de moderna 12/70-batterierna som endast funnits i krigsorganisationen i 15 - 20 år avvecklades genom att artillerimaterielen skrotades, anläggningarna tömdes på all materiel, kablage och VVS-materiel mm togs ur anläggningen och när endast kala betongväggar återstod förslöts anläggningarna.

Boken ”Stockholms Kustartilleriförsvar 1914- 2000; En guide till det fasta sjöfrontsartilleriet i Stockholms skärgård” är skriven med ett informativt språk och är illustrerad med fler än 1.000 högkvalitativa fotografier, kartor och ritningar, där bokens A 4-format medgett att många både stora och små illustrationer kunnat inrymmas. Språket är balanserat och använda begrepp är i princip felritt. Att författaren varit noga med att åstadkomma en bok som är saklig och korrekt framgår av den förteckning över personer som medverkat med fakta och kunskaper. Förutom berörda myndigheter, museiföreningar och organisationer representerar de förtecknade namnen en gedigen kustförsvarskunskap.

Detta är en bok som har en hög nostalgieffekt och som bör innehåsa av varje kustartillerist och övriga intresserade. Den miljö som boken skildrar känns igen redan när man ser bokens omslag, som överensstämmer i färg och utformning med Kustartilleriets artillerireglementen och skjutinstruktioner.

STEN MUNCK AF ROSENSCHÖLD
F.D. KUSTARTILLERIST

Vi gratulerar!

Födelsedagar 2017	Datum	År
Lars Edmark	24/7	60
Henrik Trölle	5/8	50
Daniel Nordin	8/11	50
Robert Svensson	2/9	60
Björn Bjärbo	16/10	70
Bo Johannesson	16/10	65
Björn Döbeln	24/10	90
Bo Karlsson	30/10	75
Stig Svensson	9/11	75
Claes Petersson	17/11	65
Alfons Hansson	19/11	90
Sven-Göran Palm	12/12	80
Jan-Erik Sjögren	27/12	75
Jan Gustavsson	29/12	70

Nya Älvsborg togs i bruk på 1600-talet och har präglat infarten till Göteborg sedan dess.

Viktigt som vanligt!

Anmäl din mailadress om Du inte gjort det tidigare.
Anmäl flyttning så att vi kan nå dig med tidningen
och övrig information

Glöm inte att betala din medlemsavgift
Gåva till drift av traditionsrummet tas tacksamt emot,
plusgirokonto 921 20 51 – 8. Glöm inte att ange avsändare.

ORDFÖRÄNDEN HAR ORDET

Denna vår har vi haft flera intressanta föredrag på mässen. I februari hade vi Annika Norgren Christensen som gäst. Hon är regeringens utredare av värnpliktsfrågan. Hon var mycket kunnig inom säkerhetspolitik och svarade utmärkt på alla frågor.

I samband med årsmötet talade Borås Tidnings chefsredaktör Stefan Eklund om påverkansoperationer. Han har stor erfarenhet inom området och delade med sig av dessa på ett utmärkt sätt.

I april var Lars Nylén på besök. Nylén har varit bl a chef för rikspolisens och Gd för kriminalvården. Han företräder nu Krigsvetenskapsakademien. Han talade runt andra angreppsformer än militära. Mycket kom att handla om terrorism och hur vi t ex bör behandla återvändande IS-soldater.

Arbetet med fjärde våningen på mässen går framåt snabbare än väntat. Detta beror främst på såväl frivilliga insatser men också välvilligt stöd från fonder. Stort tack till bland andra Föreningen för Göteborgs Försvar och Eskil

Johansson med flera. Som vanligt är det Jan Andersson som bär den allra tyngsta bördan.

På annat ställe i tidningen tar jag upp övningen Aurora 17. Kom ihåg att den är av stor vikt inte minst som manifestation, att vi är en del av Väst. Här visar vi att vi är, och vill fortsätta att vara, en demokrati med yttrandefrihet, solidaritet och eget val av framtida säkerhet. Vi får inte tillåta Ryssland att så splittring inom och mellan länderna i vår omgivning.

Vi måste också kämpa för ett starkare försvar. De små tuppfjät som partierna tar i frågan duger inte alls. Försummelsen har varit stor i många år. Nu handlar det om tiotals miljarder per år för att höja svensk försvarsförmåga.

En särskilt intressant fråga är hur vi kan vässa hemvärnet med moderna vapen. Kan vi i Göteborgsområdet organisera en luftvärnspluton och utrusta den med robot 70? Kan vi utbilda eldledare och krigsplacera dessa i hemvärnet? Kan vi organisera ett polishemvärn?

Kan hemvärmän komplettera besättningar på minröjningsfartyg? Viktiga frågor att diskutera och med detta önskar jag er alla en fin sommar!

SVANTE BERG
ORDFÖRÄNDE

Efter årsmötet (se sid 40) på mässen fick vi lyssna till ett föredrag av Borås Tidnings chefsredaktör och ansvarige utgivare Stefan Eklund under rubriken:

Vi ger inte ut en tidning för att tjäna pengar, vi tjänar pengar för att ge ut en tidning!

Borås Tidning som har anor ända från 1826 är Sjuhäradsbygdens ledande tidning för nyheter och annonser. Förutom papperstidningen ges den även ut som E-tidning. Det finns redaktioner förutom i Borås, även i Mark och Svenljunga. Som för nästa alla tidningar är papperstidningen den viktigaste.

Ågaruppdraget är att skriva om det lokala, om demokratisk arena, folkbildning och att ta ställning efter en oberoende moderat politisk ståndpunkt. Viktigt är förstås att följa den svenska tryckfrihetsförordningen och man följer naturligtvis pressen i övriga Sverige och pressen i Europa.

Nyheter är oftast tolkningsbara – det som någon upplever som sant, uppfattas av andra som falskt. Redan Pontius Pilatus frågade: Vad är sanning? Förslaget om att förbjuda falska nyheter, som finns i t ex Tyskland är problematiskt. Vem ska avgöra vad som är sant? En domstol? Beskrivningar där sanningshalten inte kan garanteras riske-

rar att inte användas.

Stefan berättade om att i nutid finns, till skillnad från ett antal år sedan, fysiska hot även mot BT och SVT. Cirka trettio så kallade säkerhetsincidenter förekommer varje dag i form av hotmejl mm. Vi måste alltid vara vaksamma. Lokalt ser vi inga påverkansförsök, men vår opinionsjournalistik och den specialproducerade utrikesjournalistik vi har medför att vi behöver vara på vakt och kontrollera våra källor, berättar Stefan. Radion gick ut med en samhällsviktig sak, som påstods hänt i Mark, men fick backa då det hela hade hänt i Markaryd. Pressen och radion har makt och nästan allt som står i tidningen tror de flesta är sant.

Dagens Nyheter publicerade 2017-01-11 ett föredrag med tesen: "Ryssland vill lamslä Sverige vid en kris och vill kunna ingjuta skräck i svenskarna och har förberett kraftiga informationsattacker mot Sverige". I ett krisläge är syftet att så tvivel hos svenska folket,

skapa kaos och försvåra för myndigheterna att fatta snabba beslut. De allvarliga varningarna kommer från experter på modern psykologisk krigsföring. Detta framfördes av en av de främsta på området – Janis Starts som är chef för Natos strategiska kommunikationscentrum, Stratcom. Och han fortsatte:

– Som jag tolkar Rysslands agerande mot Sverige så är deras nyckelmål att kunna ingjuta skräck i det svenska samhället. Därför om du verkligen är rädd, då fryser ditt agerande. Om ryssarna är så djärva och starka, vad kan vi då göra? Rädslan tar över och begränsar synen på vilka valmöjligheter du har menar Janis Starts.

DN publicerade 2016-10-27 en artikel: "Hemlig grupp ska möta ryskt informationskrig". Artikeln beskrev hur ett hemligt antal tjänstemän på Myn-digheten för samhällsskydd och beredskap just nu bygger upp den första delen av ett nytt svenskt försvar mot

informationskrig. Försök att påverka det svenska samhället pågår hela tiden. Gruppens uppgift är att identifiera och hantera kampanjerna.

Den nya tidens hot mot samhället är en krigsföring där propaganda och falska uppgifter är ett av de viktigaste vapnen. Regeringen insåg att också Sverige kunde vara hotat, därför pågår uppbyggnaden av en ny del av försvaret med språkkunniga specialister på Myn-digheten för samhällsskydd och beredskap, MSB i Stockholm, som dagligen söker efter pågående informations- och påverkanskampanjer riktade mot Sverige.

Så här svarade Must-chefen, Gunnar Karlsson i en intervju i Expressen på vad det handlar om för påverkansoperationer:

– Verkligt effektfulla påverkansoperationer är oftast långsiktiga och handlar om att bygga upp en känsla av osäkerhet och tvivel. Man ska inte vara riktigt säker på vad som är sant. Man skall inte kunna lita på någon. Ett sam-

hälle som kännetecknas av de uppfattningarna får också svårt att fatta beslut i kritiska situationer, menar Karlsson.

Samtidigt framförde ÖB Micael Bydén att det inte bara är Ryssland som pekas ut, utan även Kina har kapacitet för detta och man följer utvecklingen. Det finns även aktörer som inte är stater.

Stefan Eklund gav oss ett mycket intressant föredrag, kanske inte något föredrag som man somnar gott till, men det är likväl bra att känna till motståndarnas alla tricks.

Vi tackade Stefan Eklund för ett litet annorlunda föredrag som påminde oss om den ruskiga verkligheten.

LARS REHN

Borås Tidning
DIN DEL AV VÄRLDEN

Borås Tidning är Sjuhäradsbygdens största nyhetsmedium och opinionsbildare

Stefan Eklund på mässen

Årets kamratföreningsresa till Kängsö

Chefsbyggnaden i mitten och Rydells gamla värdshus t v

I strålände solsken startade vi lördagen 6 maj vår resa mot Göteborgs Garnison för vidare färd i båt mot målet – Kängsö. Upp på Radarhöjden träffade vi guiden Lars Olsson, som bjöd oss alla på kaffe och smörgås. Från detta berg har man en mycket vacker utsikt över Södra skärgården, Älvsborgs Fästning och farleden in till Göteborgs Hamn. Långt bort mot horisonten skimtar Vinga och delar av Norra skärgården, Fotö med sin välvda bro mot Höno.

Vår trevliga chaufför Yvonne, hade kört fram bussen och transporterade oss ner till båten. Vi ilastade och efter en dryg halvtimme över det lugna vatt-net och i härligt solsken landsteg vi i

Kängsös lilla hamn. Där tog vår duktige och kunnige guide vid och började förklara öns märkliga historia med sillperiod, karantänsstation och militär utbildningsplats.

Kängsö var på början av 1800-talet en karantänsanläggning, ett institut för att hindra smittsamma sjukdomar i handelsskepp från fjärran länder, att spridas i landet. Vid behov fick skeppen ligga i karantän och lasten fick renas och eventuella sjukdomsfall ombord isolerades på ön. Speciella byggnader uppfördes 1816-19 under ledning av fortifikationsofficeren Jacob Forsell och läkaren Pehr Dubb. Hela Kängsö förvaltas nu av Fortifikationsverket och

används som militär övningsplats.

De ståtliga byggnaderna är väl bevarade och huvudbyggnaden är vitmålad på sjösidan medan baksidan målats med billigare falurött. Världsunik är "Parloiren", (franska = plats att tala), vilken var en expedition där man från var sin sida om en bänk, med dubbla galler mellan, samtalade och på ett ställe kunde utväxla handlingar utan att vidröra varandra. Mellan gallren brändes svavel vars rök man trodde förhindrade smitta. När främmande fartyg låg i hamnen fanns alltid en militär post på Parloirens tak.

forts. sid.36

Från Känsö torn är utsikten bedärnande – här med Göteborg och Hisingen i fjärran

Mellan de två stora magasinerna finns två byggnader för sjukvård. Till den större – pestsjukhuset – fördes den sjuke med båt till ett valv under golvet där den sjuke hissades upp, lades i ett badkar och med hjälp av krokarna och liknande kläddes av. Sjukvårdarna som bar vaxdukskläder gned sedan i personen med ättika. Sjukhuset isolerades från omvärlden med personal och allt.

Vid vår rundvandring träffade vi på ett vackert litet lusthus som bl a Viktor Rydberg hade som skivlarva och kanske var det där han skrev "Tomten.". I trädgården intill finns en grav där Forsells verkställare, Olof Eriksson ligger. Olof var far till de berömda Nils och John Eriksson, men fick aldrig se anläggningen klar. Vi såg även en omgärdad kyrkogård där flera av de som tjänstgjort på ön låg begravda.

Nåja, på vår rundvandring var det inte bara sol och lättja – vi besteg även öns högsta punkt med sitt utsiktstorn. Lön för mödan fick vi genom en underbar utsikt. Härifrån hade man utsikt över skärgårdshavet och ett bra stycke ut till havs. Från detta utsiktstorn kunde man under karantänstiden lätt

överblicka havet, så att inga fartyg undandrog sig karantän. Numera står tornet kvar som ett praktfullt sjömärke.

Väl nedkomna tog vi en paus i trädgården med öns äldsta byggnad, ett vackert litet hus som byggdes år 1800 och bl a varit en tunnbindarverkstad. Efter detta vankades det mat i den stora moderna matsalen. På grund av det vackra vädret hämtade resenärerna sin mat och slog sig ned utanför och njöt både av god mat, härlig sol och frisk havsluft.

Nu var det tid för hemfärd, ner till lilla hamnen, ombord på båten och åter en vacker sjöresa. När vi närmade oss land såg vi det mäktiga Oscar II fort med sina stora 24-cm kanoner riktade mot havet. Numera är fortet nedlagt men i fornstora dagar var det säkert inte lätt för den lede fi att komma för nära. Då fortet fungerade som centrum i Älvsborgs fästning i början av 1900-talet var det vårt regemente I 15:s uppgift att försvara omgivningen och fortet med några kompanier.

Väl i hamn tackade vi guiden för en mycket förtämlig och intressant dag ute på den gamla karantänstationen.

Tack även till Saga Brandt och Leif Nilsson som höll i vår resa och ett stort TACK till Hanseman Samuelsson som ordnat med buss, guide, båt, förmiddagskaffe och mat.

LARS REHN

Parloiren är världens enda bevarade av sitt slag

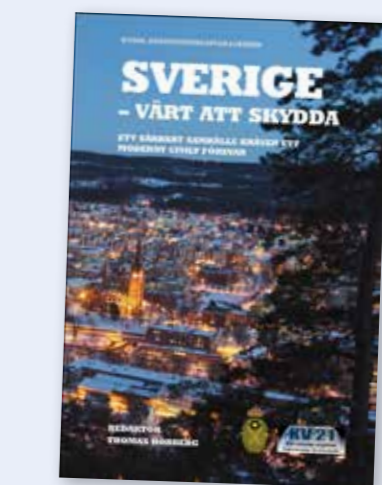
bland annat innebär att ledamöterna regelbundet behandlar remisser från Försvarsdepartementet, men akademien bedriver även egna studier kring relevanta frågor.

Lars Nylén talade om Krigsvetenskapsakademins bok: Sverige – Vårt att skydda. Kriget har ändrat karaktär, blir inte som föregående krig med fronter och liknande. Terrorism, ensamvargar, galningar med fanatisk religiositet som drivkraft. Terrorn har många ansikten. Samhällets olika delar måste vara förberett på detta krig och det kan vara allt från pågående cyberattacker över hybridkrig till fullskalig väpnad konflikt. Det räcker inte att bara vara bra på krishantering. Det gäller vidare att öva, öva och åter öva på tänkbara

situationer inom alla delar av totalförsvaret. Att ge medborgarna en mental beredskap om vad som kan hända är en angelägen uppgift och mycket baseras på det viktiga behovet av tillit mellan människor och till våra politiker, våra myndigheter, organisationer och nyhetsmedia. Inom ett återupprättat totalförsvaret måste den civila delen kunna stödja Försvarsmakten med stora delar av samhällets resurser inom t ex infrastruktur, transporter och sjukvård.

Lars Nylén visade en verkligt gedigen kunnighet inom området. Kanske lite skrämmande insikter, men tyvärr realistiska för att förhålla sig i vår nuvarande värld.

LARS REHN

Boken argumenterar för att ett sårbart samhälle kräver ett modernt civilt försvar

Ordförande Lennart B:son Uller flankerad av boråsarna Saga Brandt och Åke Andersson

Pennan & Svärdet

Pennan & Svärdet på besök

Civilförsvarts-tänk på mässen

Ett mycket intressant men lite annorlunda budskap framfördes nyligen på mässen. Ett sextiotal åhörare lyssnade till polischef Lars Nyléns föredrag den 27 april. Han har varit länspolischef i Uppsala, rikskriminalchef, samt även chef för Kriminalvården i vårt land.

Kungliga Krigsvetenskapsakademien Lars är medlem, liksom även vår ordförande Svante Bergh, i Kungliga Krigsvetenskapsakademien. Denna akademi, som kanske inte alla vet så mycket om, är en helt fristående frivillig akademi som verkar för utveckling, upplysning och stärkande av svenskt totalförsvaret och dess motto är: Fäderneslandets försvar.

Akademien består av sex avdelningar: Landkrigsvetenskap, Sjökrigsvetenskap, Luftkrigsvetenskap, Militärteknisk vetenskap, Annan vetenskap av stor betydelse samt Säkerhetspolitisk vetenskap. Akademien bildades 1796 under namnet Svenska krigsmannasällskapet. Kung Carl XVI Gustav är akademiens högsta beskyddare, och sedan 2014 är generaldirektör Mikael Odenberg dess styresman. Ständig sekreterare är generalmajor Björn Anderson. Akademien har ca 400 valda ledamöter som tillsammans representerar olika delar av det svenska totalförsvaret. Akademien har till funktion att samla landets militära kunskap till det svenska totalförsvarets gagn, vilket

Lars Nylén

Stiftelsen Pennan och Svärdet känner många av oss till. Vi hade glädjen av ett fint besök på vår mäss den 14 februari – en bankett för att högtidlighålla Pennan & Svärdets 25-årsjubileum.

Den som höll i jubileet var styresmannen i SMB, Per-Anders Lundström. Så här skriver Anders i sin artikel: Platsen var gamla Älvsborgs regementets officersmäss från 1914 i Borås. Gästerna utgjordes av "klipporna", d.v.s. de av oss medlemmar som är absolut mest lojala och har varit med väldigt länge.

Jubileumsmiddagen var det stora testet för Pennan & Svärdets it- och webbstrateg Margareta Beckmans mångåriga arbete att ställa om verk-

samheten från analog till digital. Det nya var att sprida middagen – och då menar jag överste Ullers insiktsfulla föredrag om Gotlands utsatta läge och vad som görs för att försvara ön – till så många som möjligt. Margaretas lösning blev Facebook Live, dvs direktsändning med bild och ljud. Det blev en omedelbar succé, hela 7.842 såg direktsändningen och några dagar senare hade över 17.000 personer sett överste Uller och fått mer kunskap om Gotlands situation.

Som kuriosas besökte överste Lennart Uller sin faders, Bengt Uller, gamla regemente I 15. Bengt Uller var chef för Kungl Älvsborgs regemente 1959-1962. Under tiden Lennart bodde i Borås tog han studenten Borås Allmänna Läroverk 1961.

LARS REHN

FAKTA

Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek (SMB) är en bokklubb inriktad på militärhistoria och drivs i stiftelseform. Man säljer böcker, egna och andras – såväl nyskriven svensk militärhistoria som översättningar av utländska titlar. Utbudet av böcker domineras av militärhistoria på svenska, men innehåller även en del böcker inom allmänhistoria, säkerhetspolitik och böcker på engelska samt ett visst inslag av andra media, såsom DVD:er.

Bokklubbens medlemstidning heter Pennan & Svärdet och utkommer minst 12 gånger per år.

SMB sysslar även med militärhistoriska resor.

Regementsmarschen

Lördag 7 oktober 2017-04-09

Vår årliga marsch 18 km i mycket vacker nejd, bra och omväxlande marschväg längst Öresjöns underbara västra strand, med den härliga mjuka terrängen på Ryda åsar.

Start: Fristad Hed med mål vid Laddatorpet I 15

Avgift 100 kr Anmälan till: larsbarry.rehn@gmail.com eller 033-414943

Start: 09.00 Lokalbuss nr 150 från Resecentrum

Kanske kommer Karolinerryttarna att visa vägen i år också?

Torpafton

Den 18 maj inbjöds Älvsborgs Regementes Kamratförening sina medlemmar och medhavda gäster till "Torpafton". Vi samlades framför vårt gamla soldattorp denna vackra kväll och efter det att Jan Andersson hälsat välkomna till både artister och åhörare fick vi njuta av både gammalt och nytt.

Underhållare denna kväll var "A Dreamers Inn" bestående av Anders Blom och Marie Ronnemar, som bjöd på egna och lånade låtar. De båda artisterna, som är från Kinna, har en lång erfarenhet av liveframträdanden och låtskrivari. Grenen är countrypop och covers av namnkunniga låtskrivare och artister med rötterna i Nashville. Fantastiskt av Jan att kunna få en sådan både känd och musikkunnig grupp att komma till vår lilla Torpafton. Bra Jan!

Förutom att åhörarna fick njuta av sång o musik bjöds de även på grillkorv, kaffe och förfriskningar. För grillningen ansvarade som vanligt Saga Brandt och Leif Nilsson. Härligt väder och underbar underhållning. Se, det blev en mycket lyckad kväll!

A Dreamers Inn underhöll i den stilla kvällen vid Laddatorpet

LARS
FOTO LEIF

Vem är vem i styrelsen för kamratföreningen?

Ibland får jag samtal från medlemmar med frågor om personerna bakom vår styrelse, vad arbetar hon/han med, har personen varit anställd på regementet? Senast var det en del som kom med den frågan vid vårt årsmöte. Så, varför inte skriva svaren i tidningen? Här kommer det.

Vår ordförande **Svante Berg** var chef för vårt regemente 1989-92 och dessförinnan chef för Lv 6 som då låg på Kviberg i Göteborg. Han var stabchef för Milo Mitt 1992-93 där det jagades u-båtar, därefter Insatschef för OSSE (organisation, säkerhet o samarbete i Europa) med placering i Wien 1993-94. Vidare i Georgien och Nagorno Karabakh och förberedde militära insatser. Sedan departementsråd vid Försvarsdepartementet 1994-95. Internationell operationsledare vid Försvarsmakten 1995-96 under konflikten i f.d. Jugoslavien. Han var även adjutant och överadjutant åt H M Konungen. Därefter blev Svante rekryterad av Ericsson Microwave och jobbade som marknadsdirektör i tio år. Han är idag deltidspolitiker, mentor åt chefer och administration (Xperentia.se) samt sitter med i några styrelser.

Vice ordförande **Sven Wergård** tjänstgjorde som personalkårchef vid I 15/Fo 34 1986-91. Efter regementets nedläggning bildades ÄRO (Älvsborgs regementes officerskår) med Bengt Prahl som ordförande. Förhandling om förhyrning av Regementsmässen pågick utan större resultat. Mot den bakgrunden bildades en Arbetsgrupp (ÄRVT, Älvsborgs Regementes Verksamhet och Traditioner) 2004 på initiativ av Falco Guldpenning. År 2005 avgick styrelsen av ÄRO och en ny styrelse bildades med Sven Wergård som ordförande. Under den nya styrelsen planerades ett samgående med Kamratföreningen. Så skedde 2010 varvid Wergård efterträddes Else-Marie Lindgren som ordförande i den nybildade Kamratföreningen.

Sekreterare **Irene Samuelsson** bor i Borås och varit "vård- och socialomsorgslärare", numera pensionär. Har arbetat inom vård och omsorg samt i skolans värld, samtidigt har hon haft olika uppdrag inom föreningslivet med uppdrag som varierat, bl a som ordförande och sekreterare. Genom hennes engagemang i föreningslivet kom hon i kontakt med människor som berättade om intressanta föreläsningar som var förlagda på mässen i före detta I 15.

Inte bara föreläsningar, utan det nämndes även den trivsamma miljön. Efter som samhälls- och försvarsfrågor alltid har intresserat henne var valet inte svårt. Hon har varit med i styrelsen några år och där tjänstgjort bl a som sekreterare.

Kassör **Jan Andersson**: Är vår store "fixare" med både verksamhet och ekonomi. Började på I 15 1967, obligatoriska skolor, Försvarets Läroverk, fänrik 1978, plutonchef 1978, C för PBS 1983-84, C KVM 1984-87. Chef officersutbildningen vid I 15, med Sven Wergård som närmsta chef där vårt samarbete började. Lämna det militära 1990, sedan reservofficer. Startade eget företag. Arbetade med utrustning för brandförsvaret, postorder/butik för jakt, fiske o militärprylar. Var en av landets större med handel av militärt överskott. Driver nu egna butiken Wildo och näthandel. www.Surplusbuy.se Styrelsemedlem under tio år hittills.

Mässdirektör **Leif Nilsson** är född i Sollefteå 1945 men kom till Borås vid fyra års ålder och växte upp på Norrby och övre Byttorp samt som tonåring i Sandared. Började arbeta på en bakelitfabrik som femtonåring. Gick till sjöss och fick se en del av världen; Nord- och Sydamerika, Persika Viken, Nigeria och givetvis Europa. Trivdes väldigt bra med detta, men som alla andra grabbar såg han fram mot att ta körkort och lämnade, som tanken var sjölivet för ett tag. Skaffade jobb och kom på att det var lika bra att försöka klara av värnplikten innan fortsättning på sjölivet.

Leif mönstrade och blev placerad på KA 4. Utbildningen flyttades till KA 2 i Karlskrona där de värnpliktiga från Västkusten hamnade på ett 21 cm rörligt kustartilleribatteri och fick tjänstgöra på eldledningsradar. I stället för att fortsätta med sjölivet började han arbeta inom industrin, huvudsakligen verkstadsindustrin, där han haft olika arbetsuppgifter – de senaste 20 åren som inköpare.

En hel del av fritiden har ägnats åt veteranbilsrenovering, terrängbilsbyggen och bilreparationer samt även en del byggnadsarbeten. Är pensionär sedan 2010 och ägnar nu en hel del av sin tid åt Kamratföreningen, där han ser till att mässen fungerar, samt hjälper till med registrering av böcker i föreningens bibliotek

Ledamot **Saga Brandt** född 1951 och uppvuxen i Borås, bor nu i Sandared. Efter bibliotekarieexamen 1976

tjänstgjorde hon på biblioteket i Töreboda, sjukhusbiblioteket i Alingsås, biblioteket i Bollebygd samt de senaste, drygt tjugo åren, i biblioteket på Södra Älvsborgs sjukhus.

På sin fritid sysselsätter hon sig med registrering och att iordningsställa Kamratföreningens bibliotek på 4:e våningen ovanför officersmässen. Föreningen har mottagit diverse donationer av nyare litteratur som så småningom kommer att bli tillgänglig för hemlån för kamratföreningens medlemmar. Litteraturen registreras i Libris, den nationella bibliotekskatalogen och är därmed sökbar via nätet. I Libris kan man även söka den litteratur som är placerad i biblioteket på officersmässen. Hon är medlem i Bilkåren, Borås Jeepklubb samt Svensk fortifikationshistorisk förening.

Ledamot **Falco Guldpenning** började på I 15 och gjorde sina trupp-tjänstår 1969-79. Intendent 1981, Arméstaben 1981-82, stf chef materielheten I 15 1982-86, där han sedan var chef 1986-92. Chef sekt II 1992-94. Var projektledare på Försvarets Materielverk 1994-96, arbetade på Högkvarteret/operativ underhållstjänst 1996-98 sedan på Försvarsmaktens Underhållscentrum fram till 2000 för att till sist arbeta som chef för Älvsborgsgruppen i Borås fram till 2004.

Ledamot **Ingemar Ström** är boende i Sjömarken och kommen från Seglora. Han gjorde sin värnplikt på I 15 1963. Som pansarvärnssoldat tillhörde han PV-plutonen på 8:de kompaniet med Inge Werner som kompanichef, därefter fyra stycken repövningar. Han har varit aktiv i hemvärnet under 20 år. Arbetat inom verkstadsindustrin med stålbyggnader under sitt yrkesverksamma liv. De sista 20 åren som egen företagare. Det stora fritidsintresset har varit och är häst- och hundsport.

Ledamot **Madeleine Svensson** 28 år, kommer från Kvinnestad utanför Vårgårda, men bor för närvarande i Alingsås. Har läst kurser i historia, arkeologi och museivetenskap på universitetet. Med denna bakgrund blev hon tillfrågad att ta på sig ansvaret för inventeringen och uppbyggnaden av museet i våra nya lokaler på fjärde våningen ovanför mässen i Kanslihuset. På detta viset har hon blivit engagerad i styrelsen.

LARS REHN

Kungl Älvsborgs Regementes Kamratförenings årsmöte 2017

Torsdagen 29 mars höll föreningen sitt årsmöte. Ordförande för årsmötet var Lars-Olov Strufve med Jan Andersson som sekreterare. Före mötet bjöd föreningen de 55 gästerna, som infunnit sig till mötet på ärtsoppa med pannkakor.

Innan mötet öppnande utdelades medaljer till de medlemmar som under det gångna året särskilt gjort sig förtjänta av en utmärkelse.

Efter det att dagordningen godkänts, verksamhetsberättelsen uppläst, samt balans/resultaträkningen fastställdes, läste revisor Lennart Ottosson revisionsberättelsen. Årsmötet beviljade styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2016. Årsavgiften för 2017-18

fastställdes till 300 kronor, alltså ingen ändring från föregående år. Kassören Jan Andersson redogjorde för förslag till budget för 2017 vilken fastställdes av årsmötet.

Val och konstituering av styrelsen
Till ordförande för ett år omvaldes Svante Bergh och till vice ordförande på ett år omvaldes Sven Wergård. sekreterare Iréne Samuelsson, kassör Jan Andersson, mässdirektör Leif Nilsson, ledamöter Saga Brandt, Falco Guldennig, och Ingemar Ström samt nyval av Madeleine Svensson. Revisorer, Roy Karlsson och Lennart Ottosson, som ersättare Åke Hell och Lars Rehn.

Adjungerad från Elfsborggruppen Hanseman Samuelsson. Valberedningen omvaldes med Jan Andersson och Carl Gustaf Eliasson, med Jan som sammankallande.

Sittande ordföranden Lars-Olof tackade de närvarande och avslutade årsmötet 2017.

Lars-Olof överlämnade en gåva bestående av handgjorda rakdon samt ett hänglås av mässing. Dessa prylar har tillhört en av regementets indelta soldater, tillverkad runt år 1760.

Föreningen framförde sitt varma tack till givaren .

LARS REHN

Jan (t v) och Svante på årsmötet

Kamratföreningen i Borås har en mycket charmig mäss, passande för små och stora sällskap

Emelie visar upp den vackra mekanismen på en 7,5:a i salututförande

Rörliga salutbatteriet – med långlivad kanon

Att ta fram ny materiel till Försvarsmakten är ofta en flera år lång process. Men ändå blir det ibland fel och utrustningen hinner knappt komma ut på förbanden innan den dras tillbaka igen. Men någon gång blir det åt andra hållet och frågan är om vi någonsin kommer att få en lika anpassningsbar och långlivad utrustning som 7,5 cm fältkanon m/1902? En kanon som moderniserade det svenska artilleriet och sedan följde med utvecklingen under hela 1900-talet.

Fyra av dessa unika pjäser tillfördes Garnisonen 2010 för att kunna användas som rörligt salutbatteri. Det fanns och finns förslag om att skjuta en del av de officiella saluterna från mer publika ställen som exempelvis operan istället

för skansen Lejonet. Problemet är formalia, dvs att officiella saluter ska skjutas från officiella salutplatser.

Regementets rörliga salutbatteri bemannas idag av Hemvärnet och har tjänstgjort vid bl a flottbesök, Garnisonens dag och St. Barbara firande *).

Fältkanonerna hade sett mer eller mindre likadana ut under flera hundra år men under andra halvan av 1800-talet gick utvecklingen av fältkanoner med en rasande fart; räfflor (m/1863), bakladdning (m/1881) och enhetspatron (m/00) är en del exempel. En pjäs som fick "extra allt" var tyska Krupp 7,5 cm kanon m/1902, där även sidriktning, moderna sikten, pansarplåtar som skydd för besättningen och framför allt rekylhämning som gjorde att den stod

still när man sköt med den fanns med. En kanon som skulle visa sig bli en riktig arbetshäst i försvaret, och varianterna skulle bli otaliga genom åren.

Eller vad sägs om m/02, m/02-10, m/02-17, m/02-33, m/02-35, m/02-47, m/02-51, salutkanon m/02T och salutkanon m/02-33T?

m/02

Efter sedvanliga försök och tester beslutades att köpa in 322 st 7,5 cm kanoner m/1902, ca 100 st tillverkas av Krupp medan resterande tillverkades på licens i Sverige av Bofors, Finspång och Stockholms Vapenfabrik. Någoting går fel i sambandet mellan Tyskland och

forts. sid.42

Sverige vilket medför att det inte går att blanda slagfjädrar, spännarmar och spänntappar mellan pjäser tillverkade i Sverige och Tyskland. För att förenkla reservdelshanteringen blandade man därför inte pjäserna på förbanden. Som kurios kan nämnas att Göta artilleriregemente A2 i Göteborg bara hade Krupptillverkade pjäser. Från början var förbandet hästanspant och för att dra kanonen som vägde 975 kg användes sex hästar, ett ammunitionsekipage som också drogs av sex hästar hörde till varje kanon – lägg därtill pjäsavdelningschefen och avdelningstrumpetaren, så blir det 14 hästar i en pjäsavdelning. Eldhastigheten var 15-20 skott per minut och skjutavståndet 6 km.

m/02-10

Man märkte tidigt att det inte var några större problem att skjuta upp till tio km med eldröret och ammunitionen om man ökade elevationen. I praktiken var möjligheten begränsad då det innebar för långt avstånd för kommunikation mellan eldledare och batteriplats. Men även kommunikation var under utveckling, varför man ändå fortsatte att titta på alternativ. Det gick att lösa (långsamt) med att man grävde ner svansen för att öka eleveringen. En mer fältmässig lösning blev att använda övertaliga lavetter till 10,5 cm m/10. Tolv sådana pjäser byggdes om till m/02-10 och hamnade på Smålands artilleriregemente A6 som blev Sveriges första motoriserade artilleriregemente 1928.

m/02-17

Flyget blev en ny fiende som man måste kunna bekämpa och m/02-17 blev en av våra första luftvärnskanoner. Genom att säga av en trädstam på ca 2 meters höjd och sätta en pivåhylsa ovanpå kunde man sedan sätta kanonen därpå. Hjul och sköld var då avmonterade. 14 st m/02 byggdes om för att varje fördelning skulle kunna få ett luftvärnsbatteri.

m/02-33

Artilleriet blev mer och mer motoriserat och de gamla trähjulen med järnsko-ning klarar inte riktigt av de hastigheter som nu blev standard. Ett nytt hjul med gummisko-ning och axlar med bättre smörjning togs fram. Man ändrade även lavetten så att svansen blir delad vilket gör att skjutavståndet ökade till tio km. Även sidriktningen ökades och ett bättre sikte tillfördes. 108 exemplar byggdes om till m/02-33.

m/02-35

Till en del av de m/02 som inte byggdes om togs en bäddningsanordning fram för att kunna öka höjd och sidriktning på ett smidigare och snabbare sätt än grävning.

m/02-47

Även på Norrlands stolthet, Bodens fästning, fanns det m/02. En per fort som byggdes om till m/02-47 för att användas till att skydda ingången till respektive fästning.

m/02-51

På 50-talet försvann de sista hästarna från artilleriet och flera m/02 i originalskick hamnade nu i bl.a. skärgården för att kunna användas i kustförsvaret. En ny lavett utan hjul och axlar togs fram för att kunna vara i skydd bakom låga värn, dessa hade ett vinkelrätt hjul i svansen för att kunna sidrikta i värdet. Originallavetten och hjulen för-råd-ställdes för att kunna återställa till fältkanon igen.

Salutkanon m/02T och salutkanon m/02-33T

Under 80-90-talen började flera militärhistoriska föreningar använda m/02 och den används ofta för att visa upp det hästanspända artilleriet. Den används även för att skjuta salut för promoveringarna vid bl.a. universiteten i Lund och Uppsala. De flesta pjäser som står som monumentpjäser eller i olika museer gjordes varaktigt obrukbara i början på 2000-talet. De pjäser som fortfarande skall vara salutpjäser gjordes om där en liten "skalle" i tumstorlek svetsas i loppet samt att rekylfjädrar togs bort för att inte det skall vara möjligt att skjuta en skarp granat med salutkanonen. Dessa ändringar gjordes så sent som 2010. Mer än hundra år efter det kanonerna anskaffades!

**PATRICK SAAR
ARTILLERIAVDELNINGEN
I GÖTEBORG**

*) Sankta Barbara är skyddshelgon för artilleriet och andra som handskas med farligheter såsom krut. Firas 4 december.

BESÖK PÅ SURTE GLASBRUKSMUSEUM

Namnet Surte har etsat sig fast i våra minnen efter det stora jordskredet 1950, som drog med sig många byggnader och leran gled långt ut i Göta älv. Man tror att det var ett förbipasserande tåg som utlöste skredet. Det sägs att två personer som stod ute på perrongen vid sista vagnen undrade varför rälsen krökte sig så mycket ner mot älven. Lyckligtvis var det bara en person som avled, men de materiella skadorna var stora. Älven blev avstängd för sjöfart en lång tid.

I vår strävan att se tillbaka på gamla tiders industrier åkte vi i april till Surte och besökte deras Glasbruksmuseum. Vi hade en guddad tur med tre olika guider som berättade om glasbrukets historia.

Surte var ju en av de platser i Sverige som tillverkade alla möjliga slags flaskor och burkar för öl, mjölk och allahanda ting som användes inom handeln. Plast fanns ju inte att tillgå.

Kvarnbyggnaden som innehåller museet är Surtes äldsta hus. Från början var det meningen att anlägga ett spinneri, men det blev i stället en kvarn, och glasbruket anlades år 1862. Förutom glastillverkning bedrev bolaget även jordbruk. Kvarnverksamheten lades ned 1901 och därefter var det bara glastillverkning fram till nedläggningen 1978.

Kring bruket i Surte växte det upp ett helt samhälle och flera av bostäderna byggdes och ägdes av bruket. Där fanns också skolbyggnader, handelsbod, biograf och badhus som också bekostades av bruket. Från skolbyggnaden hämtades barn till hyttan när det

behövdes arbetskraft. Det var inte så noga på den tiden. En glasarbetare hade långt in på 40-talet fri bostad, fri ved samt ett potatisland som extra anställningsförmåner.

Det fordras tre råvaror för att göra glas; sand, soda och kalk. Sand fanns ju i närheten, soda och kalk skeppades med båtar på Göta Älv. För att kunna få upp detta till bruket samt för att lättvindigt kunna lasta båtar med färdigt glas, anlades en linbana mellan bruket och kajen vid älven.

Vi fick se allehanda gamla mjölk- och pilsnerflaskor och hur de tillverkades för hand i många år innan man övergick till att göra det på mekanisk väg. Ett kärt minne var de gamla 3 och 5 liters svagdricks-damejeannerna i sina träankare (kaggar). De fanns ju var mans hem i vår ungdom.

En glasblåsare vid bruket emigrerade i slutet av 1800-talet till USA. Mannens namn var Alexander Samuelson. Han tog anställning vid ett glasbruk och hans namn förknippas med att det var han som designade den första Coca-Cola flaskan. Den var mycket bulligare än dagens modell och det sägs att den konstruerades för att den skulle vara lätt att känna igen även när det var mörkt.

Besöket var mycket trevligt och guiderna mycket kunniga varför ett besök rekommenderas. Det hela avslutades med att vi avnjöt kaffe och hembakade bullar som en av personalen bakat.

**BENGT G TÖNNÄNG
FOTO LENNART ALM**

FAKTA

Göteborgs Hemvärns Veteranförening - GHVF

Du är välkommen att bli medlem i vår förening. Medlemskap i föreningen kan erhållas av varje Hemvärnsveteran, samt de som aktivt arbetat för Hemvärdets bästa under många år. Vår målsättning är bland annat att främja och utveckla den sociala gemenskapen hos våra medlemmar, att främja studier och studiebesök i ämnen som berör försvaret och samhället och att anordna kamratträffar/möten/resor under gemytliga former.

Kontakta vår ordf. B.G.Tönnäng 0703-581594 eller sekr. J Jörgensen 0708-255452
Du kan också anmäla dig på
www.ghvfbg@gmail.com

Sex hästar krävdes för att dra själva kanonen

Guiderna var mycket kunniga och berättade allt om glashantverket

Bland alla flaskorna mindes vi nostalgiskt dessa svagdricks-damejeanner

B POSTTIDNING
Returadress:
Älvsborgarna, Göteborgs Garnison
Box 5155, 426 05 V Frölunda

20558569

FÖRENINGEN FÖR GÖTEBORGS FÖRSVAR

Föreningen har sedan dess bildande 1912 haft som ändamål ”att under samverkan med militär eller annan myndighet stärka rikets försvar inom Göteborg och Västsverige”.

Föreningen anordnar försvars- och säkerhetspolitiska informations möten, seminarier och debatter där kvalificerade deltagare från politik, myndigheter och akademi bidrar.

Som medlem får man den fristående försvarstidningen ”Vårt Försvar”.

För att bli medlem betalas medlemsavgiften på 200 kronor för ständigt medlemskap till föreningens bankgiro 5703-5263. Skicka samtidigt ett mejl till sekreterare@goteborgsforsvar.se med ditt namn, adress och telefonnummer.

FÖRENINGEN HAR EN EGEN HEMSIDA:

www.goteborgsforsvar.se Surfa in och ta del av vårt program med föreläsningar och annan information!

VÅRT FÖRSVAR

Oberoende tidskrift sedan 1890

Nr 1, Mars 2017

Tidningen utkommer fyra gånger per år och innehåller många artiklar av stort värde för den som vill följa med i försvarsdebatten.

**Återanvänd gärna tidningen genom att låta den hitta nya läsare.
Arbetsplatsens fikarum, släkting, pizzabutiken, frisören, idrottsklubben osv.**